

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 6ης Δεκεμβρίου 2012*

Περιεχόμενα

Το νομικό πλαίσιο	4
Η οδηγία 65/65/ΕΟΚ	4
Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1768/92	5
Το ιστορικό της διαφοράς και η προσβαλλόμενη απόφαση	6
Η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση	7
Αιτήματα των διαδίκων ενώπιον του Δικαστηρίου	8
Επί της κύριας αιτήσεως αναιρέσεως	8
Επί του ορισμού της αγοράς των επίμαχων προϊόντων	9
Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση	9
Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως	10
– Επιχειρήματα των διαδίκων	10
– Εκτίμηση του Δικαστηρίου	10
Επί του δεύτερου λόγου αναιρέσεως	14
– Επιχειρήματα των διαδίκων	14
– Εκτίμηση του Δικαστηρίου	14
Επί της πρώτης καταχρήσεως δεσπόζουσας θέσεως, η οποία σχετίζεται με τα ΣΠΠ	15
Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση	15
Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως	17

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

– Επιχειρήματα των διαδίκων	17
– Εκτίμηση του Δικαστηρίου	18
Επί του τετάρτου λόγου αναιρέσεως	22
– Επιχειρήματα των διαδίκων	22
– Εκτίμηση του Δικαστηρίου	23
Επί της δεύτερης καταχρήσεως δεσπόζουσας θέσεως	25
Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση	25
Επί του πέμπτου λόγου αναιρέσεως	27
– Επιχειρήματα των διαδίκων	27
– Εκτίμηση του Δικαστηρίου	27
Επί του έκτου λόγου αναιρέσεως	29
– Επιχειρήματα των διαδίκων	29
– Εκτίμηση του Δικαστηρίου	30
Επί του προστίμου	32
Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση	32
Επιχειρήματα των διαδίκων	32
Εκτίμηση του Δικαστηρίου	33
Επί της ανταναιρέσεως της ΕΦΡΙΑ	34
Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως	34
Επιχειρήματα των διαδίκων	34
Εκτίμηση του Δικαστηρίου	35
Επί του δεύτερου λόγου αναιρέσεως	36
Επιχειρήματα των διαδίκων	36
Εκτίμηση του Δικαστηρίου	37
Επί της ανταναιρέσεως της Επιτροπής	38
Επιχειρήματα των διαδίκων	38
Εκτίμηση του Δικαστηρίου	38
Επί των δικαστικών εξόδων	40

«Αίτηση αναιρέσεως — Ανταγωνισμός — Κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως — Αγορά των φαρμάκων κατά του στομαχικού έλκους — Καταχρηστική προσφυγή στις διαδικασίες που αφορούν συμπληρωματικά πιστοποιητικά προστασίας για τα φάρμακα και στις διαδικασίες για τη χορήγηση άδειας κυκλοφορίας των φαρμάκων στην αγορά — Παραπλανητικές δηλώσεις — Ανάκληση των αδειών κυκλοφορίας στην αγορά — Εμπόδια στη διάθεση γενόσημων φαρμάκων στην αγορά και στις παράλληλες εισαγωγές»

Στην υπόθεση C-457/10 P,

με αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ασκήθηκε στις 15 Σεπτεμβρίου 2010,

AstraZeneca AB, με έδρα το Södertälje (Σουηδία),

AstraZeneca plc, με έδρα το Λονδίνο (Ηνωμένο Βασίλειο),

εκπροσωπούμενες από τους M. Brealey, QC, M. Hoskins, QC, D. Jowell, barrister, και την F. Murphy, solicitor,

αναιρεσεΐουσες,

όπου οι λοιποί διάδικοι είναι:

η **Ευρωπαϊκή Επιτροπή**, εκπροσωπούμενη από τους F. Castillo de la Torre, É. Gippini Fournier και J. Bourke,

καθής πρωτοδίκως,

η **European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations (EFPIA)**, με έδρα τη Γενεύη (Ελβετία), εκπροσωπούμενη από την M. Van Kerckhove, advocaat,

παρεμβαίνουσα πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Tizzano, προεδρεύοντα του πρώτου τμήματος, M. Plešič (εισηγητή), E. Levits, J.-J. Kasel και M. Safjan, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Mazák

γραμματέας: L. Hewlett, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 12ης Ιανουαρίου 2012,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 15ης Μαΐου 2012,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με την αίτησή τους αναιρέσεως, η AstraZeneca AB και η AstraZeneca plc ζητούν να αναιρεθεί η απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 1ης Ιουλίου 2010, T-321/05, AstraZeneca κατά Επιτροπής (Συλλογή 2010, σ. II-2805, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση), με την οποία το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε κατά το μεγαλύτερο μέρος της την προσφυγή τους με αίτημα την ακύρωση της αποφάσεως C(2005) 1757 τελικό της Επιτροπής, της 15ης Ιουνίου 2005, σχετικά με διαδικασία [εφαρμογής] του άρθρου 82 [ΕΚ] και του άρθρου 54 της Συμφωνίας ΕΟΧ (υπόθεση COMP/A.37.507/F3 – AstraZeneca, στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση). Με την προσβαλλόμενη απόφαση η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε επιβάλει στις εταιρίες αυτές πρόστιμο συνολικού ποσού 60 εκατομμυρίων ευρώ λόγω καταχρήσεως του καθεστώτος των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και των διαδικασιών διαθέσεως στο εμπόριο φαρμακευτικών προϊόντων προκειμένου να εμποδίσουν ή να καθυστερήσουν την είσοδο ανταγωνιστικών γενόσημων φαρμάκων στην αγορά και να παρεμποδίσουν το παράλληλο εμπόριο.
- 2 Η European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations (EFPIA) (στο εξής: EFPIA) άσκησε αντανάιρεση υποστηρίζοντας το αίτημα αναιρέσεως της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και ακυρώσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως.
- 3 Η Επιτροπή άσκησε επίσης αντανάιρεση με αίτημα την αναίρεση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως καθόσον ακύρωσε εν μέρει και μεταρρύθμισε την προσβαλλόμενη απόφαση.

Το νομικό πλαίσιο

Η οδηγία 65/65/ΕΟΚ

- 4 Η οδηγία 65/65/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 26ης Ιανουαρίου 1965, περί της προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων σχετικά με τα φαρμακευτικά ιδιοσκευάσματα (ΕΕ ειδ. έκδ. 13/001, σ. 25), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών, όριζε, στο άρθρο 3, πρώτο εδάφιο, ότι «κανένα φαρμακευτικό προϊόν δεν μπορεί να διατεθεί στην αγορά σε κράτος μέλος αν δεν έχει εκδοθεί άδεια κυκλοφορίας [στο εξής: ΑΚΑ] από τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους αυτού».
- 5 Το άρθρο 4, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας αυτής προβλέπει τα πληροφοριακά στοιχεία και τα έγγραφα που ο υπεύθυνος για τη διάθεση φαρμακευτικών προϊόντων στην αγορά καλείται να συνυποβάλει με την αίτηση χορηγήσεως ΑΚΑ. Κατά το άρθρο 4, τρίτο εδάφιο, σημείο 8, της εν λόγω οδηγίας απαιτείται να υποβληθούν τα εξής στοιχεία:

«Αποτελέσματα των:

- φυσικο-χημικών, βιολογικών ή μικροβιολογικών,
- φαρμακολογικών και τοξικολογικών,
- κλινικών, δοκιμών.

Ωστόσο, και με την επιφύλαξη του δικαίου που διέπει την προστασία της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας:

- α) ο αιτών δεν υποχρεούται να προσκομίζει τα αποτελέσματα των φαρμακολογικών και τοξικολογικών δοκιμών ή τα αποτελέσματα των κλινικών δοκιμών, εφόσον αποδεικνύει:

[...]

- ii) είτε, με βάση λεπτομερή και δημοσιευμένη επιστημονική βιβλιογραφία [...] ότι το ή τα συστατικά του φαρμάκου είναι καθιερωμένης ιατρικής χρήσεως και παρουσιάζουν αναγνωρισμένη αποτελεσματικότητα και αποδεκτά επίπεδα ασφαλείας,
- iii) είτε ότι το φάρμακο είναι ουσιαστικά παρεμφερές με προϊόν το οποίο έχει εγκριθεί, σύμφωνα με τις ισχύουσες κοινοτικές διατάξεις, από έξι τουλάχιστον χρόνια στην Κοινότητα και κυκλοφορεί στο κράτος μέλος που αφορά η αίτηση. Η περίοδος αυτή επεκτείνεται σε δέκα χρόνια όταν πρόκειται για φάρμακο υψηλής τεχνολογίας [...]. Επιπλέον ένα κράτος μέλος μπορεί να επεκτείνει την περίοδο αυτή σε δέκα χρόνια με μία μόνη απόφαση που θα καλύπτει όλα τα προϊόντα που κυκλοφορούν στο έδαφός του, αν κρίνει ότι το απαιτούν οι ανάγκες της δημόσιας υγείας. Τα κράτη μέλη μπορούν να μην εφαρμόσουν την προαναφερόμενη εξαετή περίοδο πέρα από την ημερομηνία λήξης της ισχύος διπλώματος που προστατεύει το αρχικό προϊόν.

[...]»

- 6 Το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 65/65 όριζε, μεταξύ άλλων, ότι η άδεια κυκλοφορίας ίσχυε για πέντε έτη και μπορούσε να ανανεωθεί για πενταετείς περιόδους κατόπιν αιτήσεως του δικαιούχου υποβαλλομένης τουλάχιστον τρεις μήνες πριν τη λήξη της ισχύος της.
- 7 Η οδηγία 65/65 αντικαταστάθηκε από την οδηγία 2001/83/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Νοεμβρίου 2001, περί κοινοτικού κώδικος για τα φάρμακα που προορίζονται για ανθρώπινη χρήση (ΕΕ L 311, σ. 67).

Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1768/92

- 8 Ο ισχύων κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών κανονισμός (ΕΟΚ) 1768/92 του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 1992, σχετικά με την καθιέρωση συμπληρωματικού πιστοποιητικού προστασίας για τα φάρμακα (ΕΕ L 182, σ. 1), θέσπισε συμπληρωματικό πιστοποιητικό προστασίας (στο εξής: ΣΠΠ) για τα φάρμακα τα οποία υποβάλλονται σε διαδικασία ΑΚΑ. Το πιστοποιητικό αυτό, το οποίο μπορεί να αποκτήσει ο δικαιούχος εθνικού ή ευρωπαϊκού διπλώματος ευρεσιτεχνίας, παρατείνει την προστασία που παρέχει το δίπλωμα αυτό ευρεσιτεχνίας για πρόσθετη περίοδο πενταετούς κατ' ανώτατο όριο διάρκειας προκειμένου ο δικαιούχος αυτός να έχει την αποκλειστική εκμετάλλευση του επίμαχου φαρμάκου για περίοδο 15 ετών κατ' ανώτατο όριο μετά την πρώτη ΑΚΑ στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Μεταξύ των δικαιολογητικών λόγων για τη θέσπιση του εν λόγω πιστοποιητικού είναι η εκτίμηση ότι το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί μεταξύ της καταθέσεως αιτήσεως για τη χορήγηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας για νέο φάρμακο και της λήψεως της πρώτης ΑΚΑ για αυτό μειώνει την πραγματική προστασία που παρέχει το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας σε διάρκεια ανεπαρκή για την απόσβεση των επενδύσεων που γίνονται στην έρευνα.

- 9 Το άρθρο 3 του κανονισμού αυτού, το οποίο τιτλοφορείται «Όροι χορήγησης του πιστοποιητικού», όριζε τα εξής:

«Το πιστοποιητικό εκδίδεται, εφόσον στο κράτος μέλος όπου υποβάλλεται η αίτηση που αναφέρεται στο άρθρο 7 και κατά την ημερομηνία της εν λόγω αίτησης:

- α) το προϊόν προστατεύεται με [εν] ισχύ[ι] κύριο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας·
β) για το προϊόν, ως φάρμακο, έχει χορηγηθεί ισχύουσα [ΑΚΑ] σύμφωνα με την [οδηγία 65/65] [...], ανάλογα με την περίπτωση·

[...]».

- 10 Δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού, η αίτηση χορηγήσεως πιστοποιητικού έπρεπε να υποβάλλεται εντός έξι μηνών από την ημερομηνία χορηγήσεως για το προϊόν, ως φάρμακο, της ΑΚΑ που μνημονεύεται στο άρθρο 3, στοιχείο β', του ίδιου κανονισμού.

- 11 Κατά το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο α', περίπτωση iv, του κανονισμού 1768/92, η αίτηση για τη χορήγηση πιστοποιητικού έπρεπε να περιλαμβάνει αίτημα για τη χορήγηση του πιστοποιητικού, στην οποία να αναφέρονται μεταξύ άλλων ο αριθμός και η ημερομηνία της πρώτης ΑΚΑ του προϊόντος βάσει του άρθρου 3, στοιχείο β', του εν λόγω κανονισμού καθώς και, αν αυτή δεν είναι η πρώτη ΑΚΑ εντός της Κοινότητας, τον αριθμό και την ημερομηνία της εν λόγω άδειας.

- 12 Κατά το άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 1768/92, το πιστοποιητικό παράγει αποτελέσματα από τη νόμιμη λήξη του κυρίου διπλώματος ευρεσιτεχνίας και για χρονικό διάστημα ίσο με την περίοδο που έχει μεσολαβήσει μεταξύ της ημερομηνίας καταθέσεως της αιτήσεως του κυρίου διπλώματος ευρεσιτεχνίας και της ημερομηνίας εκδόσεως της πρώτης ΑΚΑ της Κοινότητας, μειωμένη κατά πέντε έτη.

- 13 Μεταξύ των μεταβατικών διατάξεων του κανονισμού αυτού, το άρθρο 19, παράγραφος 1, όριζε τα εξής:

«Πιστοποιητικό μπορεί να χορηγείται για κάθε προϊόν το οποίο, κατά την ημερομηνία έναρξης της ισχύος του παρόντος κανονισμού, προστατεύεται με ισχύον κύριο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και για το οποίο, ως φάρμακο, έχει χορηγηθεί πρώτη [ΑΚΑ] της Κοινότητας μετά την 1η Ιανουαρίου 1985.

Όσον αφορά τα πιστοποιητικά που χορηγούνται στη Δανία και στη Γερμανία, η ημερομηνία “1η Ιανουαρίου 1985” αντικαθίσταται από την “1η Ιανουαρίου 1988”.

[...]»

- 14 Ο κανονισμός 1768/92 κωδικοποιήθηκε και αντικαταστάθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 469/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Μαΐου 2009, περί του συμπληρωματικού πιστοποιητικού προστασίας για τα φάρμακα (ΕΕ L 152, σ. 1).

Το ιστορικό της διαφοράς και η προσβαλλόμενη απόφαση

- 15 Η AstraZeneca AB και η AstraZeneca plc (στο εξής: AZ) ανήκουν σε φαρμακευτικό όμιλο ο οποίος δραστηριοποιείται, σε παγκόσμιο επίπεδο, στον τομέα της εφευρέσεως, της εξελίξεως και της εμπορίας φαρμακευτικών προϊόντων. Οι δραστηριότητές του στον τομέα αυτό επικεντρώνονται, μεταξύ άλλων, στις παθήσεις του γαστρεντερικού συστήματος. Στο πλαίσιο αυτό, ένα από τα ευρύτερα διαδεδομένα προϊόντα που διατίθενται στην αγορά από την AZ είναι γνωστό με την ονομασία «Losec», εμπορικό σήμα υπό το οποίο το εν λόγω προϊόν κυκλοφορεί στην πλειονότητα

των ευρωπαϊκών αγορών. Αυτό το φαρμακευτικό προϊόν με βάση την ομεπραζόλη, το οποίο χρησιμοποιείται για τη θεραπεία γαστρεντερικών παθήσεων οι οποίες συνδέονται με την υπεροξύτητα και, ειδικότερα, την προληπτική αναστολή της εκκρίσεως γαστρικού οξέως, ήταν το πρώτο στην αγορά το οποίο δρούσε απευθείας επί της αντλίας πρωτονίων, δηλαδή του ειδικού ενζύμου που βρίσκεται στα τοιχωματικά κύτταρα, κατά μήκος του γαστρικού τοιχώματος, το οποίο εκκρίνει οξέα εντός του στομάχου.

- 16 Στις 12 Μαΐου 1999, η Generics (UK) Ltd και η Scandinavian Pharmaceuticals Generics AB κατήγγειλαν στην Επιτροπή ορισμένες συμπεριφορές της AZ οι οποίες τις παρεμπόδιζαν να προωθήσουν γενόσημες εκδοχές της ομεπραζόλης σε ορισμένες αγορές του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ).
- 17 Με την προσβαλλόμενη απόφαση η Επιτροπή διαπίστωσε ότι οι συμπεριφορές της AstraZeneca AB και της AstraZeneca plc στοιχειοθετούσαν σε δύο περιπτώσεις κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως, κατά παράβαση του άρθρου 82 ΕΚ και του άρθρου 54 της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, της 2ας Μαΐου 1992 (στο εξής: Συμφωνία ΕΟΧ).
- 18 Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, της αποφάσεως αυτής, η πρώτη κατάχρηση συνίστατο σε σειρά παραπλανητικών δηλώσεων ενώπιον των γραφείων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας στο Βέλγιο, στη Δανία, στη Γερμανία, στις Κάτω Χώρες, στο Ηνωμένο Βασίλειο και στη Νορβηγία καθώς και ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων στη Γερμανία και στη Νορβηγία. Η Επιτροπή έκρινε συναφώς ότι οι δηλώσεις αυτές εντάσσονταν στο πλαίσιο γενικής στρατηγικής αποκλεισμού από την αγορά των κατασκευαστών γενόσημων προϊόντων με την απόκτηση ή τη διατήρηση ΣΠΠ για την ομεπραζόλη τα οποία η AZ είτε δεν δικαιούνταν είτε δικαιούνταν για μικρότερο χρονικό διάστημα. Διέκρινε δύο στάδια στην εξέλιξη της πρώτης καταχρήσεως, από τα οποία το πρώτο αφορούσε τις παραπλανητικές δηλώσεις στις οποίες η AZ προέβη κατά την παροχή οδηγιών στους συμβούλους σε θέματα ευρεσιτεχνίας, την 7η Ιουνίου 1993, οι οποίοι υπέβαλαν για λογαριασμό της αιτήσεις χορηγήσεως ΣΠΠ σε επτά κράτη μέλη, και το δεύτερο περιελάμβανε δηλώσεις στις οποίες προέβη, στη συνέχεια, ενώπιον διαφόρων εθνικών γραφείων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και εθνικών δικαιοδοτικών οργάνων.
- 19 Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, της εν λόγω αποφάσεως, η δεύτερη κατάχρηση συνίστατο στην υποβολή αιτήσεων για την ανάκληση των ΑΚΑ των καψακίων Losec στη Δανία, στη Σουηδία και στη Νορβηγία, σε συνδυασμό με την απόσυρση από την αγορά των καψακίων Losec και τη διάθεση στις αγορές των τριών αυτών χωρών των δισκίων Losec MUPS («Multiple Unit Pellet System»· «σύστημα δισκίων με πολλαπλούς μικροκόκκους»). Κατά την Επιτροπή, οι ενέργειες αυτές σκοπό είχαν να διασφαλίσουν ότι η συντομευμένη διαδικασία κατά το άρθρο 4, παράγραφος 3, σημείο 8, στοιχείο α', περίπτωση iii, της οδηγίας 65/65 δεν θα προσφερόταν στους παρασκευαστές γενόσημης ομεπραζόλης και είχαν επίσης ως αποτέλεσμα την πιθανότητα οι παράλληλοι εισαγωγείς να απολέσουν την άδειά τους για παράλληλες εισαγωγές. Προσέψε, ειδικότερα, στις αναιρεσιβιβάσιμες τη βάσει στρατηγικής εκμετάλλευση του νομοθετικού πλαισίου προκειμένου να προστατεύσουν τεχνητός από τον ανταγωνισμό προϊόντα τα οποία δεν καλύπτονταν πλέον από δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και για τα οποία είχε λήξει η περίοδος αποκλειστικής χρήσεως των δεδομένων.
- 20 Για τις δύο αυτές καταχρήσεις δεσπόζουσας θέσεως, η Επιτροπή επέβαλε στις προσφεύγουσες αλληλεγγύως και εις ολόκληρον πρόστιμο ύψους 46 εκατομμυρίων ευρώ, καθώς και αποκλειστικώς στην AstraZeneca AB πρόστιμο ύψους 14 εκατομμυρίων ευρώ.

Η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

- 21 Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου [νυν Γενικού Δικαστηρίου] στις 25 Αυγούστου 2005, οι αναιρεσιβιβάσιμες άσκησαν προσφυγή με αίτημα την ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως. Η προσφυγή αυτή αμφισβητούσε τη νομιμότητα της αποφάσεως αυτής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς, την εκτίμηση περί της δεσπόζουσας θέσεως, την πρώτη

κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως, τη δεύτερη κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως και το ύψος των επιβληθέντων προστίμων. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, η ΕΦΡΙΑ άσκησε παρέμβαση υπέρ των αναιρεσειουσών.

- 22 Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση το Γενικό Δικαστήριο δέχθηκε εν μέρει την προσφυγή και ακύρωσε το άρθρο 1, παράγραφος 2, της προσβαλλομένης αποφάσεως, καθόσον με το άρθρο αυτό διαπιστωνόταν ότι οι αναιρεσείουσες είχαν παραβεί τις διατάξεις των άρθρων 82 ΕΚ και 54 της Συμφωνίας ΕΟΧ, ζητώντας την ανάκληση των ΑΚΑ των καψακίων Losec στη Δανία και στη Νορβηγία και, παράλληλα, αποσύροντας από την αγορά τα καψάκια Losec και θέτοντας σε κυκλοφορία στις δύο αυτές χώρες τα δισκία Losec MUPS, κατά το μέτρο που έκρινε ότι οι πράξεις αυτές ήταν ικανές να περιορίσουν τις παράλληλες εισαγωγές καψακίων Losec στις εν λόγω χώρες. Ως εκ τούτου, το Γενικό Δικαστήριο μείωσε το ποσό του προστίμου που επιβλήθηκε αλληλεγγύως και εις ολόκληρον στις αναιρεσείουσες στο ποσό των 40 250 000 ευρώ και το πρόστιμο που επιβλήθηκε αποκλειστικώς στην AstraZeneca AB στο ποσό των 12 250 000 ευρώ, απορρίπτοντας την προσφυγή κατά τα λοιπά.

Αιτήματα των διαδίκων ενώπιον του Δικαστηρίου

- 23 Οι αναιρεσείουσες ζητούν από το Δικαστήριο:
- να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση·
 - επικουρικώς, να μειώσει το ύψος του επιβληθέντος με το άρθρο 2 της προσβαλλομένης αποφάσεως προστίμου, και
 - να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα αμφοτέρων των βαθμών δικαιοδοσίας.
- 24 Η ΕΦΡΙΑ ζητεί από το Δικαστήριο να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση καθώς και να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα αμφοτέρων των βαθμών δικαιοδοσίας, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών με την παρέμβαση της ΕΦΡΙΑ εξόδων.
- 25 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:
- να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως·
 - να δεχθεί την αντανάιρεση που άσκησε η Επιτροπή, και
 - να καταδικάσει τις αναιρεσείουσες στα δικαστικά έξοδα.

Επί της κύριας αιτήσεως αναιρέσεως

- 26 Προς στήριξη της αιτήσεώς τους αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες προβάλλουν τέσσερις ομάδες λόγων αναιρέσεως, τους οποίους αντλούν από πλάνη περί το δίκαιο στην οποία υποστηρίζουν ότι υπέπεσε το Γενικό Δικαστήριο όσον αφορά τον ορισμό της αγοράς των επίμαχων προϊόντων, την πρώτη και τη δεύτερη κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως καθώς και τα πρόστιμα.

Επί του ορισμού της αγοράς των επίμαχων προϊόντων

Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

- 27 Στις σκέψεις 28 έως 222 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε, και κατόπιν απέρριψε, τους δύο λόγους προσφυγής που προέβαλαν οι αναιρεσείουσες σχετικά με τον ορισμό της αγοράς των επίμαχων προϊόντων που έγινε δεκτός με την προσβαλλόμενη απόφαση, κατά τον οποίο η αγορά αυτή περιελάμβανε μία κατηγορία φαρμάκων, αποκαλούμενα «αναστολείς αντλίας πρωτονίων» (στο εξής: ΑΑΠ), όπως το προϊόν της AZ με την ονομασία «Lossec», και δεν περιελάμβανε άλλες κατηγορίες φαρμάκων που χρησιμοποιούνται για τη θεραπεία των γαστρεντερικών παθήσεων που συνδέονται με την υπεροξύτητα, όπως οι ανταγωνιστές των υποδοχέων της ισταμίνης (στο εξής H2-ανταγωνιστές), οι οποίοι αποκλείουν τη δράση ενός από τους διεγέρτες της αντλίας πρωτονίων και, ως εκ τούτου, η δράση τους, σε αντίθεση με τους ΑΑΠ, επηρεάζει εμμέσως την αντλία πρωτονίων.
- 28 Το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ειδικότερα, επί τη βάσει συνολικής αξιολογήσεως των στοιχείων επί των οποίων η Επιτροπή στήριξε την εκτίμησή της –δηλαδή, της θεραπευτικής υπεροχής των ΑΑΠ, της διαφοροποιημένης θεραπευτικής χρήσεως των ΑΑΠ και των H2-ανταγωνιστών, της τάσεως ασύμμετρης υποκαταστάσεως η οποία χαρακτήρισε την αύξηση των πωλήσεων των ΑΑΠ και την αντίστοιχη μείωση ή στασιμότητα των πωλήσεων των H2-ανταγωνιστών, των δεικτών τιμής, όπως αυτοί προκύπτουν από το ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο, και των ιδιαίτερων περιστάσεων που καταγράφηκαν στη Γερμανία και στο Ηνωμένο Βασίλειο– ότι τα στοιχεία αυτά συνθέτουν, εν προκειμένω, ένα πλέγμα σημαντικών δεδομένων που αρκούν για να θεμελιώσουν το συμπέρασμα ότι οι H2-ανταγωνιστές δεν είχαν ασκήσει σημαντική ανταγωνιστική πίεση επί των ΑΑΠ κατά την περίοδο αναφοράς μεταξύ του 1993 και του 2000.
- 29 Συνεπώς, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε, βάσει εξετάσεως στην οποία προέβη στις σκέψεις 61 έως 107 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τον πρώτο λόγο της προσφυγής σχετικά με τον ορισμό της αγοράς, ο οποίος αντλούνταν από πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως ως προς τη σημασία του σταδιακού χαρακτήρα της αυξήσεως της χρήσεως των ΑΑΠ εις βάρος των H2-ανταγωνιστών. Στο πλαίσιο αυτό, έκρινε ειδικότερα ότι οι πωλήσεις των ΑΑΠ είχαν αυξηθεί κατά τρόπο σταδιακό, λόγω της επιφυλακτικότητας των ιατρών έναντι φαρμάκου του οποίου δεν γνώριζαν ακόμη πλήρως όλες τις ιδιότητες και τις ανεπιθύμητες ενέργειες, γεγονός από το οποίο δεν μπορούσε να συναχθεί τεκμήριο αιτιώδους συνάφειας μεταξύ του σταδιακού χαρακτήρα της αυξήσεως των πωλήσεων των ΑΑΠ και της ασκούμενης ανταγωνιστικής πιέσεως από τους H2-ανταγωνιστές στους ΑΑΠ. Εκτίμησε, επιπλέον, ότι από κανένα συγκεκριμένο στοιχείο της ενώπιόν του υποθέσεως δεν μπορούσε να συναχθεί η θεμελίωση τέτοιου είδους αιτιώδους συνάφειας.
- 30 Ο δεύτερος λόγος της προσφυγής που αφορούσε τον εν λόγω ορισμό, ο οποίος αντλούνταν από διάφορες προβαλλόμενες ανακολουθίες και πλάνες εκτιμήσεως στην προσβαλλόμενη απόφαση, ήτοι, ειδικότερα, από την πλημμελή συνεκτίμηση της θεραπευτικής χρήσεως των προϊόντων, την απόδοση υπέρμετρης σημασίας στους δείκτες τιμής και την αναγνώριση των ιδιαίτερων περιστάσεων που καταγράφηκαν στη Γερμανία και στο Ηνωμένο Βασίλειο ως στοιχείων διακεκριμένης βαρύτητας, εξετάστηκε στις σκέψεις 147 έως 222 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Όσον αφορά, ειδικότερα, τις αιτιάσεις σχετικά με την εκτίμηση των δεικτών τιμών στην οποία προέβη η Επιτροπή, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε στις σκέψεις 157 έως 199 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ορισμένα σφάλματα και κενά στην προσβαλλόμενη απόφαση, αποφαινόμενο όμως ότι αυτά δεν επηρέαζαν την ισχύ των συμπερασμάτων της Επιτροπής.

Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως

– Επιχειρήματα των διαδίκων

- 31 Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, οι αναιρεσεύουσες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο διότι δεν έλαβε προσηκόντως υπόψη τη σημασία του σταδιακού χαρακτήρα της αυξήσεως της χρήσεως των ΑΑΠ εις βάρος των Η2-ανταγωνιστών. Ο λόγος αυτός υποδιαιρείται σε δύο σκέλη.
- 32 Με το πρώτο σκέλος προσάπτεται στο Γενικό Δικαστήριο ότι δεν έλαβε υπόψη τη σε βάθος χρόνου εξέλιξη των ενόπιόν του πραγματικών περιστατικών. Συνεπώς, στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, και ιδίως στις σκέψεις 66 έως 82 αυτής, δεν έκρινε αναγκαία την εξέταση της εξελίξεως της ανταγωνιστικής σχέσεως μεταξύ των ΑΑΠ και των Η2-ανταγωνιστών κατά τις κρίσιμες περιόδους όσον αφορά τις παραβάσεις και δεν έλαβε υπόψη τις αλλαγές που συντελέστηκαν στις αγορές των οικείων γεωγραφικών περιοχών. Συνιστά, όμως, πλάνη περί το δίκαιο η κρίση επί της σχετικής αγοράς του προϊόντος σε ορισμένο κράτος το 1993 επί τη βάση της καταστάσεως του ανταγωνισμού το 2000. Επιπροσθέτως, το γεγονός ότι η σχέση μεταξύ των ΑΑΠ και των Η2-ανταγωνιστών μεταβλήθηκε με την πάροδο του χρόνου προκύπτει σαφώς από τις μαρτυρίες των πραγματογνωμόνων ιατρών στις οποίες στηρίχθηκε το Γενικό Δικαστήριο.
- 33 Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως οι αναιρεσεύουσες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν έδωσε τη δέουσα σημασία στην ακαμψία από την οποία χαρακτηρίστηκαν οι συνταγογραφικές πρακτικές, που ήταν ο λόγος για τη σταδιακή αντικατάσταση των Η2-ανταγωνιστών από τους ΑΑΠ. Εσφαλμένως το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε, στις σκέψεις 83 έως 107 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το επιχείρημα των αναιρεσειουσών κατά το οποίο οι Η2-ανταγωνιστές ασκούσαν όντως σημαντική ανταγωνιστική πίεση στους ΑΑΠ, καθόσον οι πωλήσεις των ΑΑΠ σημείωσαν σταδιακή μόνο αύξηση εις βάρος των Η2-ανταγωνιστών και, κατά συνέπεια, με λιγότερο ταχείς ρυθμούς από τους αναμενόμενους βάσει της θεραπευτικής αξίας των ΑΑΠ. Οι αναιρεσεύουσες προβάλλουν, ειδικότερα, ότι το Γενικό Δικαστήριο διαχώρισε τεχνητά τα διάφορα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των Η2-ανταγωνιστών και των ΑΑΠ, τα οποία συνδέονται στενά μεταξύ τους. Πράγματι, αν ένας ιατρός αποφασίσει να συνταγογραφήσει Η2-ανταγωνιστή επειδή ανησυχεί για τις παρενέργειες των ΑΑΠ, αυτή η απόφαση οφείλεται επίσης στην αξιολόγηση της ποιότητας και της θεραπευτικής δράσεως των Η2-ανταγωνιστών, συμπεριλαμβανομένου του γεγονότος ότι παρουσιάζουν λιγότερους κινδύνους για την υγεία του ασθενούς.
- 34 Η ΕΦΡΙΑ, η οποία υποστηρίζει τον πρώτο αυτό λόγο αναιρέσεως, διατείνεται ότι το Γενικό Δικαστήριο, στη σκέψη 92 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, αντέστρεψε το βάρος αποδείξεως απαιτώντας από τις αναιρεσεύουσες να αποδείξουν ότι η σταδιακή αντικατάσταση των Η2-ανταγωνιστών από τους ΑΑΠ έχει σημασία για τον ορισμό της αγοράς.
- 35 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο πρώτος λόγος αναιρέσεως είναι αλυσιτελής, γιατί βάλλει μόνο κατά ενός από τα στοιχεία του σκεπτικού του Γενικού Δικαστηρίου. Πράγματι, ο σταδιακός χαρακτήρας των τάσεων για αντικατάσταση είναι ένα μόνο από τα στοιχεία της συνολικής εκτιμήσεως όσον αφορά τη σχετική αγορά και η όποια πλάνη περί το δίκαιο όσον αφορά το στοιχείο αυτό δεν μπορεί να αναιρέσει την εκτίμηση αυτή. Υποστηρίζει περαιτέρω ότι ο λόγος αυτός είναι κατά μεγάλο μέρος απαράδεκτος καθόσον με αυτόν ζητείται από το Δικαστήριο η επανεκτίμηση πραγματικών περιστατικών. Εν πάση περιπτώσει, ο λόγος αυτός αναιρέσεως είναι κατ' αυτήν αβάσιμος.

– Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 36 Προκαταρκτικώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, αντιθέτως προς όσα προβάλλει η Επιτροπή, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως δεν είναι αλυσιτελής. Μολονότι το Γενικό Δικαστήριο προέβη όντως σε συνολική εκτίμηση των στοιχείων επί των οποίων η Επιτροπή στήριξε την εκτίμησή της, εντούτοις, αν υποθεθεί

ότι δεν έλαβε δεόντως υπόψη τη σημασία του σταδιακού χαρακτήρα της αυξήσεως της χρήσεως των ΑΑΠ εις βάρος των Η2-ανταγωνιστών και την εξέλιξη της ανταγωνιστικής σχέσεως μεταξύ των δύο αυτών προϊόντων κατά την επίμαχη περίοδο, δηλαδή μεταξύ του 1993 και του 2000, αυτή η πλάνη μπορεί να θέσει εν αμφιβόλω την εν λόγω εκτίμηση στο σύνολό της καθώς και τα συμπεράσματα που συνήγαγε το Γενικό Δικαστήριο βάσει αυτής.

- 37 Πράγματι, καθόσον δεν αμφισβητείται, όπως επισημαίνεται ειδικότερα στις σκέψεις 63 και 84 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι οι πωλήσεις τόσο των ΑΑΠ όσο και των Η2-ανταγωνιστών παρουσίασαν σημαντική μεταβολή μεταξύ του 1993 και του 2000, χαρακτηριζόμενη από τη σταδιακή υποκατάσταση των Η2-ανταγωνιστών από τους ΑΑΠ, το Γενικό Δικαστήριο δεν θα μπορούσε να δεχθεί τη νομιμότητα του επίμαχου ορισμού της αγοράς για ολόκληρη την περίοδο αυτή στηριζόμενο αποκλειστικώς στην κατάσταση του ανταγωνισμού, όπως αυτή είχε το 2000, δηλαδή στο τέλος της εν λόγω περιόδου. Εξ άλλου, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 22 των προτάσεών του, δεδομένου ότι η πρώτη κατάχρηση που προσάπτεται στις αναιρεσείουσες άρχισε στα περισσότερα από τα κράτη μέλη τα οποία αφορούσε το 1993 και τερματίστηκε σε ορισμένα από αυτά τα κράτη, από το 1994, έχει ακόμη μεγαλύτερη σημασία, όσον αφορά την εν λόγω μεταβολή, να οριστεί ορθώς η σχετική αγορά του προϊόντος για ολόκληρη την κρίσιμη περίοδο και, ιδίως, για την αρχή της.
- 38 Επιβάλλεται, όμως, η διαπίστωση ότι ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί. Πράγματι, αφενός, το Γενικό Δικαστήριο προέβη σε εξέταση της ανταγωνιστικής διαδράσεως μεταξύ των ΑΑΠ και των Η2-ανταγωνιστών κατά τη διάρκεια ολόκληρης της επίμαχης περιόδου λαμβάνοντας υπόψη τη μεταβολή των πωλήσεων των δύο αυτών προϊόντων και τον σταδιακό χαρακτήρα της αυξήσεως της χρήσεως των ΑΑΠ εις βάρος των Η2-ανταγωνιστών κατά την περίοδο αυτή. Αφετέρου, από τα προβαλλόμενα εκ μέρους των αναιρεσειουσών επιχειρήματα ουδόλως προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο στο πλαίσιο της εκτιμήσεως αυτής.
- 39 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι, προκειμένου να διαπιστώσει αν η Επιτροπή είχε υποπέσει σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως απορρίπτοντας το επιχείρημα των αναιρεσειουσών ότι ο σταδιακός χαρακτήρας της αυξήσεως των πωλήσεων των ΑΑΠ εις βάρος των Η2-ανταγωνιστών σήμαινε ότι οι δεύτεροι ασκούσαν σημαντική ανταγωνιστική πίεση επί των ΑΑΠ και, άρα, ότι οι Η2-ανταγωνιστές έπρεπε, για τον λόγο αυτό, να περιληφθούν στην επίμαχη αγορά προϊόντων, το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε, πρώτον, στις σκέψεις 66 έως 82 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως τη διαφοροποιημένη θεραπευτική χρήση των ΑΑΠ και των Η2-ανταγωνιστών και, δεύτερον, στις σκέψεις 83 έως 106 της αποφάσεως αυτής, τη σημασία του εν λόγω σταδιακού χαρακτήρα τόσο από θεωρητικά όσο και επί της συγκεκριμένης περιπτώσεως.
- 40 Από τις σκέψεις 66 έως 106 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει σαφώς ότι το Γενικό Δικαστήριο ανέλυσε αποδεικτικά στοιχεία τα οποία αφορούσαν όχι μόνο το τέλος της περιόδου αναφοράς, δηλαδή το έτος 2000, αλλά και περίοδο μεταξύ των ετών 1991 έως 2000, περιλαμβάνοντας ακόμη και χρονικό διάστημα πριν την έναρξη των προσαπτομένων καταχρήσεων.
- 41 Το Γενικό Δικαστήριο, επισήμανε ειδικότερα στη σκέψη 69 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι από τις δηλώσεις των πραγματογνωμόνων ιατρών, που είχαν προσκομίσει κατά τη διοικητική διαδικασία οι αναιρεσείουσες, προέκυπτε ότι, μολοντί κατά το διάστημα μεταξύ 1991 και 2000 οι ΑΑΠ και οι Η2-ανταγωνιστές χορηγούνταν για τη θεραπεία των ίδιων παθήσεων, εντούτοις οι ΑΑΠ συνταγογραφούνταν εν γένει για τη θεραπεία των σοβαρών μορφών των γαστρεντερικών παθήσεων που συνδέονται με την υπεροξύτητα, ενώ οι Η2-ανταγωνιστές χορηγούνταν περισσότερο για τη θεραπεία των ηπιότερων ή μικρότερης σοβαρότητας μορφών τους. Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο, λαμβάνοντας όντως υπόψη ολόκληρη την περίοδο μεταξύ του 1991 και του 2000, κατέληξε, ειδικότερα στη σκέψη 72 της αποφάσεως αυτής, ότι κατά την εν λόγω περίοδο η θεραπευτική χρήση των ΑΑΠ και των Η2-ανταγωνιστών διαφοροποιούνταν.

- 42 Επιπλέον, αντιθέτως προς όσα προβάλλουν οι αναιρεσεύουσες, ουδόλως προκύπτει από τη σκέψη 76 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι το Γενικό Δικαστήριο περιόρισε την εκτίμησή του σε δεδομένα που αφορούσαν το έτος 2000. Πράγματι, η αναφορά εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου στη σκέψη αυτή σε δεδομένα που αφορούν το εν λόγω έτος εξηγείται απλώς από το γεγονός ότι απαντά, στη σκέψη αυτή, στο επιχείρημα των αναιρεσειουσών, το οποίο εκτίθεται στη σκέψη 37 της αποφάσεώς του, ότι κατά το πέρας της περιόδου αναφοράς, υπήρχε ακόμη σημαντική αναλογία συνταγογραφήσεως των Η2-ανταγωνιστών για τη θεραπεία των κυριότερων γαστρεντερικών παθήσεων, ακόμη και για τις σοβαρότερες μορφές τους.
- 43 Κατά τα λοιπά, το Γενικό Δικαστήριο ανέλυσε λεπτομερώς την εξέλιξη της διαδικασίας υποκαταστάσεως που σημειώθηκε μεταξύ του 1991 και του 2000, διαπιστώνοντας ειδικότερα στη σκέψη 84 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι από διάφορους πίνακες του παραρτήματος της προσβαλλομένης αποφάσεως προέκυπτε ότι ο αριθμός των βασιζόμενων στους ΑΑΠ αγωγών είχε σημειώσει σταδιακή αύξηση μεταξύ του 1991 και του 2000 και είχε υπερβεί τον αντίστοιχο αριθμό των βασιζόμενων στους Η2-ανταγωνιστές αγωγών στη Σουηδία το 1994, στο Βέλγιο και στη Νορβηγία το 1996, στη Δανία και στη Γερμανία το 1997 και στις Κάτω Χώρες και στο Ηνωμένο Βασίλειο το 1998. Στην ίδια σκέψη της ως άνω αποφάσεως, επισήμανε ότι από άλλους πίνακες του παραρτήματος της προσβαλλομένης αποφάσεως προέκυπτε ότι η αξία των πωλήσεων ΑΑΠ είχε σημειώσει επίσης σταδιακή αύξηση και είχε υπερβεί την αντίστοιχη των πωλήσεων Η2-ανταγωνιστών στη Σουηδία το 1992, στο Βέλγιο το 1994, στη Δανία, στις Κάτω Χώρες, στο Ηνωμένο Βασίλειο καθώς και στη Νορβηγία το 1995 και στη Γερμανία το 1996. Στη σκέψη 101 της εν λόγω αποφάσεως διαπίστωσε, επιπλέον, ότι από ορισμένους από τους πίνακες αυτούς προέκυπτε ότι ο αριθμός των βασιζόμενων σε ΑΑΠ αγωγών το 2000 ήταν σημαντικά υψηλότερος του αριθμού των βασιζόμενων σε Η2-ανταγωνιστές αγωγών το 1991 στην πλειονότητα των οικείων χωρών.
- 44 Το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε εξάλλου, ειδικώς στη σκέψη 96 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, όσον αφορά την έναρξη της επίδικης περιόδου, δηλαδή το έτος 1993, δεχόμενο το επιχείρημα, που προέβαλαν οι αναιρεσεύουσες, ότι οι πωλήσεις ΑΑΠ ήταν πολύ χαμηλότερες εκείνων των Η2-ανταγωνιστών κατά το έτος εκείνο.
- 45 Κατά συνέπεια, το προβαλλόμενο προς στήριξη του πρώτου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως επιχείρημα των αναιρεσειουσών, ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν ανέλυσε σε βάθος χρόνου την εξέλιξη της επίμαχης αγοράς προϊόντων, στερείται πραγματικής βάσεως.
- 46 Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος του εν λόγω λόγου αναιρέσεως, πρέπει να επισημανθεί ότι από τις σκέψεις 83 έως 106 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο, μολονότι δέχτηκε ότι ο σταδιακός ή «άκαμπτos» χαρακτήρας της αυξήσεως των πωλήσεων νέου προϊόντος το οποίο υποκαθιστά υφιστάμενο προϊόν έχει σημασία για τον ορισμό της αγοράς, εφόσον, κατά περίπτωση, ενδέχεται να αποτελεί ένδειξη της ασκήσεως σημαντικής ανταγωνιστικής πίεσεως επί του νέου προϊόντος, έκρινε ότι αυτό δεν συνέβαινε στην υπό κρίση υπόθεση.
- 47 Ως προς το σημείο αυτό, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε στις σκέψεις 98 έως 102 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι από στοιχεία της δικογραφίας προέκυπτε ότι η «ακαμψία» των συνταγογραφικών πρακτικών συνδεόταν περισσότερο με τη συγκέντρωση και τη διάδοση πληροφοριών για τις ιδιότητες καθώς και τις ενδεχόμενες παρενέργειες των ΑΑΠ παρά με την ποιότητα των Η2-ανταγωνιστών. Επισήμανε στο πλαίσιο αυτό ότι η θέση αυτή επιρρωννύεται από το γεγονός ότι οι ΑΑΠ θεωρούνταν ως η μονή αποτελεσματική αγωγή για τις σοβαρές μορφές γαστρεντερικών παθήσεων, ότι, συνεπώς, οι θεραπευτικές χρήσεις των ΑΑΠ και των Η2-ανταγωνιστών ήταν διαφορετικές και ότι η αύξηση των πωλήσεων ΑΑΠ δεν έγινε, σε σημαντικό αριθμό περιπτώσεων, εις βάρος των Η2-ανταγωνιστών.
- 48 Σε αντίθεση, όμως, προς όσα φαίνεται να εκτιμούν οι αναιρεσεύουσες, ο σταδιακός χαρακτήρας της αυξήσεως των πωλήσεων νέου προϊόντος που υποκαθιστά υφιστάμενο προϊόν δεν σημαίνει κατ' ανάγκην ότι το δεύτερο ασκεί επί του πρώτου σημαντική ανταγωνιστική πίεση. Είναι πράγματι

πιθανόν, ακόμη και ελλείψει προηγούμενου προϊόντος όπως οι Η2-ανταγωνιστές, η αύξηση των πωλήσεων των ΑΑΠ να έχει πραγματοποιηθεί συνολικά με τον ίδιο σταδιακό ρυθμό λόγω των επιφυλάξεων των συνταγογράφων ιατρών ως προς την πιθανή καρκινογόνο δράση των ΑΑΠ. Κατά συνέπεια, ορθώς το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στις σκέψεις 91 έως 93 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι υπάρχει, κατ' αρχήν, τεκμήριο αιτιώδους συνάφειας μεταξύ του σταδιακού χαρακτήρα της αυξήσεως των πωλήσεων των ΑΑΠ και της σημαντικής ανταγωνιστικής πίεσεως των Η2-ανταγωνιστών εις βάρος των ΑΑΠ.

- 49 Όσον αφορά το επιχείρημα της ΕΦΡΙΑ, ότι το Γενικό Δικαστήριο αντέστρεψε, στην εν λόγω σκέψη 92, το βάρος αποδείξεως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το επιχείρημα αυτό στηρίζεται σε εσφαλμένη κατανόηση της σκέψεως αυτής. Πράγματι, στη σκέψη αυτή το Γενικό Δικαστήριο προέβη στη διαπίστωση ότι οι αναιρεσείουσες δεν είχαν προσκομίσει κανένα στοιχείο που να δικαιολογεί το συμπέρασμα ότι ο σταδιακός χαρακτήρας της αυξήσεως των πωλήσεων των ΑΑΠ ήταν αποτέλεσμα της σημαντικής ανταγωνιστικής πίεσεως που ασκούσαν οι Η2-ανταγωνιστές, μόνο προκειμένου να αιτιολογήσει το συμπέρασμά του ότι οι αναιρεσείουσες επιχειρούσαν να αποδείξουν την ύπαρξη τέτοιου τεκμηρίου αιτιώδους συνάφειας. Εξάλλου, από τις σκέψεις 66 έως 106 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο στηρίχθηκε επί της ορθής προκειμένης, δηλαδή ότι η Επιτροπή έφερε το βάρος αποδείξεως, εξετάζοντας αν, βάσει των στοιχείων του φακέλου, αυτή μπορούσε, χωρίς να υποπέσει σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως, να συμπεράνει ότι οι Η2-ανταγωνιστές δεν ασκούσαν σημαντική ανταγωνιστική πίεση επί των ΑΑΠ.
- 50 Κατά τα λοιπά, ο τρόπος με τον οποίο το Γενικό Δικαστήριο εκτίμησε την «ακαμψία» των συνταγογράφων ιατρών στο πλαίσιο, αφενός, του ορισμού της αγοράς και, αφετέρου, της δεσπόζουσας θέσεως δεν είναι ανακόλουθη, όπως διατείνονται οι αναιρεσείουσες. Πράγματι, μολονότι οι εκτιμήσεις αυτές του Γενικού Δικαστηρίου κατέληξαν στη συναγωγή διαφορετικών συμπερασμάτων, η διαφορά αυτή, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 32 των προτάσεων του, δικαιολογείται πλήρως υπό το πρίσμα των συγκεκριμένων πραγματικών διαπιστώσεων του Γενικού Δικαστηρίου. Έτσι, όσον αφορά τον ορισμό της αγοράς, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, όπως έχει υπομνησθεί στη σκέψη 48 της παρούσας αποφάσεως, ότι οι Η2-ανταγωνιστές δεν ασκούσαν σημαντική ανταγωνιστική πίεση επί των ΑΑΠ και, άρα, δεν αποτελούσαν τμήμα της ίδιας αγοράς με αυτούς λόγω του γεγονότος ότι η ακαμψία που χαρακτήρισε τη συνταγογράφηση των ΑΑΠ οφειλόταν όχι στη θεραπευτική αξία των Η2-ανταγωνιστών, η οποία ήταν πολύ χαμηλότερη εκείνης των ΑΑΠ, αλλά στην αβεβαιότητα όσον αφορά τις παρενέργειες των ΑΑΠ. Αντιθέτως, στο πλαίσιο της εξετάσεως της δεσπόζουσας θέσεως των αναιρεσείουσων στην αγορά των ΑΑΠ και, άρα, σε σχέση με προϊόντα τα οποία ήταν ίσης θεραπευτικής αξίας, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, στη σκέψη 278 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η θέση της ΑΖ ως παραγωγού του πρώτου ΑΑΠ που κυκλοφόρησε στην αγορά, ο οποίος απήλαυε του κύρους εμπορικού σήματος και έχαιρε εδραίας φήμης, ενισχυόταν ακόμη περισσότερο από το γεγονός ότι απαιτείται, γενικώς, χρόνος έως ότου οι ιατροί εξοικειωθούν με νέο φάρμακο και, ως εκ τούτου, διστάζουν ως προς τη συνταγογράφηση ΑΑΠ προερχόμενων από άλλους εισερχόμενους στην αγορά αυτή παραγωγούς.
- 51 Τέλος, καθόσον οι αναιρεσείουσες βάλλουν κατά των διαπιστώσεων στις οποίες προέβη το Γενικό Δικαστήριο επί τη βάσει των στοιχείων της δικογραφίας, δηλαδή, ειδικότερα ότι οι ΑΑΠ και οι Η2-ανταγωνιστές είχαν, κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς, διαφορετική θεραπευτική χρήση και ότι ο σταδιακός χαρακτήρας της αυξήσεως των πωλήσεων των ΑΑΠ δεν ήταν αποτέλεσμα σημαντικής ανταγωνιστικής πίεσεως από τους Η2-ανταγωνιστές, αρκεί η υπόμνηση ότι, κατά πάγια νομολογία, το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να εξακριβώνει τα πραγματικά περιστατικά ούτε, κατ' αρχήν, να εξετάζει τα αποδεικτικά στοιχεία που δέχθηκε το Γενικό Δικαστήριο για τα περιστατικά αυτά. Πράγματι, εφόσον τα αποδεικτικά αυτά στοιχεία προσκομίστηκαν νομότυπα και τηρήθηκαν οι γενικές αρχές του δικαίου και οι διαδικαστικοί κανόνες που διέπουν το βάρος αποδείξεως και τη διεξαγωγή αποδείξεων, το Γενικό Δικαστήριο είναι το μόνο αρμόδιο να εκτιμά την αξία που πρέπει να προσδοθεί στα στοιχεία που του έχουν υποβληθεί. Επομένως, η ως άνω εκτίμηση δεν αποτελεί νομικό ζήτημα υποκείμενο στον έλεγχο του Δικαστηρίου, εκτός αν συντρέχει παραμόρφωση του περιεχομένου των στοιχείων αυτών, της οποίας όμως δεν έγινε επίκληση εν προκειμένω (βλ. αποφάσεις της

3ης Σεπτεμβρίου 2009, C-535/06 P, Moser Baer India κατά Συμβουλίου, Συλλογή 2009, σ. I-7051, σκέψη 32, καθώς και της 16ης Φεβρουαρίου 2012, C-191/09 P και C-200/09 P, Συμβούλιο και Επιτροπή κατά Interpipe Niko Tube και Interpipe NTRP, Συλλογή σκέψη 65).

- 52 Από το σύνολο των ανωτέρω εκτιμήσεων προκύπτει ότι ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει απαράδεκτος και ως εν μέρει αβάσιμος.

Επί του δεύτερου λόγου αναιρέσεως

– Επιχειρήματα των διαδίκων

- 53 Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες, υποστηριζόμενες από την ΕΦΡΙΑ, προσάπτουν στο Γενικό Δικαστήριο ότι δεν εξέτασε το συνολικό κόστος της αγωγής με ΑΑΠ σε σχέση με το κόστος της αγωγής με Η2-ανταγωνιστές κατά την εκτίμηση των δεικτών τιμών στους οποίους στηρίχθηκε η Επιτροπή για την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως. Προβάλλουν, συναφώς, ότι, μολονότι το κόστος μιας ημερήσιας δόσεως ΑΑΠ είναι υψηλότερο από το κόστος μιας ημερήσιας δόσεως Η2-ανταγωνιστών, το συνολικό κόστος της αγωγής είναι, κατ' ουσίαν, παρόμοιο επειδή η θεραπεία των ασθενών με ΑΑΠ είναι ταχύτερη. Μολονότι το Γενικό Δικαστήριο δέχθηκε στις σκέψεις 188 και 193 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι τούτο αληθεύει, έκρινε εντούτοις στις σκέψεις 189 και 190 της ίδιας αποφάσεως ότι, δεδομένου ότι η ποσοτικοποίηση της σχέσεως κόστους/αποτελεσματικότητας ενδεχομένως αποτελεί ιδιαιτέρως σύνθετο και αβέβαιης εκβάσεως εγχείρημα, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτίμησης λαμβάνοντας υπόψη το κόστος αγωγής για θεραπεία ίσης διάρκειας. Η κρίση, όμως, αυτή του Γενικού Δικαστηρίου είναι εσφαλμένη νομικώς, καθόσον αντιστρέφει το βάρος αποδείξεως. Επομένως, όταν η Επιτροπή επιχειρεί να στηριχθεί σε σύνθετους και αβέβαιους παράγοντες, όπως οι δείκτες τιμών, θα πρέπει είτε να αναλύει τους παράγοντες αυτούς κατά τρόπο ικανοποιητικό είτε να μη στηρίζεται σε αυτούς, αν δεν δύναται να τους αποδείξει λόγω της πολυπλοκότητάς τους.
- 54 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο λόγος αυτός αναιρέσεως είναι αλυσιτελής επειδή δεν βάλλει κατά του βασίμου της διαπιστώσεως που γίνεται στη σκέψη 191 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Επιπλέον, είναι εν μέρει απαράδεκτος και εν μέρει αβάσιμος. Πράγματι, το γεγονός ότι η προσβαλλόμενη απόφαση στηρίζεται σε αγωγή διάρκειας 28 ημερών δεν μπορεί να θεωρηθεί πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως, δεδομένου ότι είναι αδύνατο να καθοριστεί η ακριβής διάρκεια κάθε θεραπείας. Η Επιτροπή υποστηρίζει στο πλαίσιο αυτό ότι ο τρόπος με τον οποίο οι αναιρεσείουσες αντιμετωπίζουν την εκτίμηση της σχέσεως κόστους/αποτελεσματικότητας είναι υπεραπλουστευτικός και δεν λαμβάνει υπόψη την πολλαπλότητα των παθήσεων και των πιθανών εξατομικευμένων αγωγών.

– Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 55 Όπως προβάλλει η Επιτροπή και όπως παρατήρησε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 37 των προτάσεών του, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως, ο οποίος βάλλει αποκλειστικά κατά των διαπιστώσεων που γίνονται στις σκέψεις 189 και 190 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, είναι αλυσιτελής.
- 56 Αφού επισήμανε, στη σκέψη 188 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι βασίμως οι αναιρεσείουσες υποστήριζαν ότι το ποσό κατά το οποίο το συνολικό κόστος αγωγής με ΑΑΠ υπερβαίνει το συνολικό κόστος αγωγής με Η2-ανταγωνιστές ενδέχεται να ήταν μικρότερο από αυτό που εκ πρώτης όψεως προέκυπτε από τη διαφορά που εμφανίζει το κόστος των δύο αγωγών για θεραπεία 28 ημερών, επί του οποίου στηρίζεται η προσβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο όντως δέχθηκε στις σκέψεις 189 και 190 της αποφάσεως αυτής, ότι, καθόσον η ποσοτικοποίηση της σχέσεως κόστους/αποτελεσματικότητας ενδεχομένως αποτελεί ιδιαιτέρως σύνθετο και αβέβαιης εκβάσεως

εγχείρημα, δεδομένου ότι εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη μορφή της συγκεκριμένης παθήσεως και μπορεί να διαφέρει ανάλογα με τον ασθενή, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως λαμβάνοντας υπόψη το κόστος αγωγής για θεραπεία ίσης διάρκειας.

- 57 Εντούτοις, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε επίσης, στη σκέψη 191 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, σε κάθε περίπτωση, από τις διαπιστώσεις που είχαν γίνει στις σκέψεις 171 έως 175, 177 και 178 της αποφάσεως αυτής προκύπτει ότι οι Η2-ανταγωνιστές δεν ήταν σε θέση να ασκούν σημαντική ανταγωνιστική πίεση επί των ΑΑΠ μέσω χαμηλότερων τιμών, λαμβανομένων υπόψη, αφενός, της περιορισμένης ευαισθησίας των ιατρών και των ασθενών στις διαφορές τιμής, λόγω του σημαντικού ρόλου που διαδραματίζει η θεραπευτική αποτελεσματικότητα στις συνταγογραφικές επιλογές και, αφετέρου, των ισχυόντων στα οικεία κράτη ρυθμιστικών συστημάτων, ο τρόπος λειτουργίας των οποίων δεν επέτρεπε στις τιμές των Η2-ανταγωνιστών να ασκούν πίεση για πτώση των πωλήσεων ή μείωση της τιμής των ΑΑΠ.
- 58 Ακόμα και αν υποθεθεί όμως, σε αντίθεση προς όσα έκρινε το Γενικό Δικαστήριο, ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως λαμβάνοντας υπόψη το κόστος αγωγής για θεραπεία ίσης διάρκειας και, επίσης, ότι το συνολικό κόστος αγωγής με ΑΑΠ δεν ήταν, όπως διατείνονται οι αναιρεσείουσες, στην πραγματικότητα υψηλότερο εκείνου αγωγής με Η2-ανταγωνιστές, εντούτοις οι Η2-ανταγωνιστές δεν μπορούσαν να ασκούν σημαντική ανταγωνιστική πίεση επί των ΑΑΠ, λαμβανομένης υπόψη ιδίως της σημασίας που έδιναν οι ιατροί και οι ασθενείς στην ανώτερη θεραπευτική τους αξία.
- 59 Πρέπει, εξάλλου, να προστεθεί ότι, κατόπιν συνολικής εκτιμήσεως όλων των στοιχείων επί των οποίων στήριξε την εκτίμησή της η Επιτροπή, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται άλλοι δείκτες τιμών, όπως το γεγονός ότι τον ισχυρότερο αντίκτυπο επί της παρασκευαζόμενης από την ΑΖ ομεπραζόλης είχε η τιμή των γενόσημων εκδοχών της ομεπραζόλης και, σε μικρότερο βαθμό, εκείνη άλλων ΑΑΠ, καθώς και παράγοντες που δεν σχετίζονται με τις τιμές, όπως η θεραπευτική υπεροχή των ΑΑΠ, η διαφοροποιημένη θεραπευτική χρήση των ΑΑΠ και των Η2-ανταγωνιστών, η τάση ασύμμετρης υποκαταστάσεως η οποία χαρακτήρισε την αύξηση των πωλήσεων των ΑΑΠ και την αντίστοιχη μείωση ή στασιμότητα των πωλήσεων των Η2-ανταγωνιστών καθώς και οι ιδιαίτερες περιστάσεις που καταγράφηκαν στην Γερμανία και στο Ηνωμένο Βασίλειο, το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε, στη σκέψη 220 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι τα στοιχεία αυτά συνέθεταν εν προκειμένω πλέγμα σημαντικών δεδομένων που αρκούν για τη θεμελίωση του συμπεράσματος στο οποίο κατέληξε η Επιτροπή. Πλην όμως, η προβαλλόμενη πλάνη του Γενικού Δικαστηρίου στις σκέψεις 189 και 190 της αποφάσεως αυτής, η οποία σχετίζεται πολύ συγκεκριμένα με την αξιολόγηση ενός μόνο από τα στοιχεία αυτά, δεν μπορεί, σε κάθε περίπτωση, να θέσει εν αμφιβόλω το αποτέλεσμα της συνολικής αυτής εκτιμήσεως.
- 60 Επομένως, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως πρέπει επίσης να απορριφθεί.

Επί της πρώτης καταχρήσεως δεσπόζουσας θέσεως, η οποία σχετίζεται με τα ΣΠΠ

Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

- 61 Το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε στις σκέψεις 295 έως 613 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως τους δύο λόγους προσφυγής που είχαν προβάλει οι αναιρεσείουσες κατά της διαπιστώσεως εκ μέρους της Επιτροπής της πρώτης καταχρήσεως.
- 62 Ο πρώτος από αυτούς τους λόγους, αντλούμενος από πλάνη περί το δίκαιο στην οποία είχε υποπέσει η Επιτροπή, εξετάστηκε στις σκέψεις 352 έως 382 της αποφάσεως αυτής. Το Γενικό Δικαστήριο επικύρωσε, ειδικότερα, στις σκέψεις 355 και 361 της εν λόγω αποφάσεως, την εκ μέρους της Επιτροπής ερμηνεία του άρθρου 82 ΕΚ, κατά την οποία η υποβολή στις δημόσιες αρχές αναληθών στοιχείων, δυνάμενων να περιαγάγουν τις εν λόγω αρχές σε πλάνη και να καταστήσουν, ως εκ

τούτου, δυνατή την απονομή αποκλειστικού δικαιώματος, όπως το ΣΠΠ, το οποίο η επιχείρηση δεν δικαιούται ή δικαιούται για μικρότερο χρονικό διάστημα, συνιστά πρακτική ξένη προς τον θεμιτό ανταγωνισμό και, άρα, κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως.

- 63 Το Γενικό Δικαστήριο διευκρίνισε, στις σκέψεις 356 και 359 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι από τον αντικειμενικό χαρακτήρα της έννοιας της καταχρήσεως προκύπτει ότι η παραπλανητική φύση δηλώσεων που υποβάλλονται στις δημόσιες αρχές πρέπει να αξιολογείται βάσει αντικειμενικών στοιχείων και ότι δεν απαιτείται απόδειξη του εσκεμμένου χαρακτήρα της συμπεριφοράς και της κακής πίστεως της κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχείρησης, η οποία μπορεί όμως να αποτελεί κρίσιμο στοιχείο.
- 64 Το Γενικό Δικαστήριο, όμως, δέχθηκε εν μέρει τον λόγο αυτό προσφυγής, καθόσον αφορούσε πλάνη περί το δίκαιο εκ μέρους της Επιτροπής όσον αφορά τον προσδιορισμό της ημερομηνίας ενάρξεως της φερόμενης ως πρώτης καταχρήσεως δεσπόζουσας θέσεως σε ορισμένες χώρες, κρίνοντας, στις σκέψεις 370, 372 και 381 της εν λόγω αποφάσεως, ότι αφετηρία της καταχρήσεως αυτής δεν ήταν η εκ μέρους της ΑΖ παροχή οδηγιών στους συμβούλους της σε θέματα ευρεσιτεχνίας, αλλά η διαβίβαση των αιτήσεων χορηγήσεως ΣΠΠ στα εθνικά γραφεία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.
- 65 Προκειμένου να κρίνει επί του δευτέρου λόγου προσφυγής που είχε προβληθεί κατά της διαπιστώσεως της πρώτης καταχρήσεως, ο οποίος αφορούσε τη μη απόδειξή της, το Γενικό Δικαστήριο, στις σκέψεις 474 έως 613 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατ' αρχάς, υπενθύμισε, ότι η Επιτροπή έφερε το βάρος αποδείξεως και, στη συνέχεια, προέβη σε λεπτομερή ανάλυση του πρώτου και του δεύτερου σταδίου της καταχρήσεως των οποίων έγινε μνεία στη σκέψη 18 της παρούσας αποφάσεως. Κατόπιν, συμπέρανε στη σκέψη 598 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι οι αναιρεσείουσες είχαν υιοθετήσει συμπεριφορά χαρακτηριζόμενη από σταθερότητα και γραμμικότητα, η οποία συνίστατο στην υποβολή ενώπιον των γραφείων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας παραπλανητικών δηλώσεων με σκοπό την απόκτηση ΣΠΠ τα οποία είτε δεν δικαιούνταν είτε δικαιούνταν για μικρότερο χρονικό διάστημα.
- 66 Το Γενικό Δικαστήριο παρατήρησε, ειδικότερα, στη σκέψη 599 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι από τα πολυάριθμα στοιχεία που προσφέρουν τα αποδεικτικά έγγραφα της δικογραφίας, τη διάρκεια της επικρινόμενης συμπεριφοράς από τον Ιούνιο του 1993 έως τον Ιούνιο του 1999 και την εκδήλωσή της κατά τρόπο περισσότερο ή λιγότερο συνεπή και με μεγαλύτερη ή μικρότερη επιτυχία σε εννέα κράτη μέλη της Κοινότητας και του ΕΟΧ, προέκυπτε ότι ορθώς η Επιτροπή έκρινε ότι η ΑΖ είχε εκ προθέσεως αποπειραθεί να παραπλανήσει τα γραφεία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.
- 67 Στη σκέψη 600 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο εκτίμησε ότι, λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των αποδεικτικών εγγράφων επί των οποίων στηρίχθηκε η Επιτροπή, οι διαπιστώσεις αυτές δεν μπορούσαν να ανατραπούν με τις ένορκες βεβαιώσεις που είχαν προσκομίσει οι αναιρεσείουσες, μεταξύ άλλων, προς απόδειξη της καλής πίστεως της ΑΖ. Κατά το Γενικό Δικαστήριο, πέραν του γεγονότος ότι οι ένορκες αυτές βεβαιώσεις συνηγορούσαν, σε ορισμένα σημεία, υπέρ του βασίμου της προσβαλλομένης αποφάσεως, δεν καθιστούσαν, εν πάση περιπτώσει, δυνατή την αγνόηση του σημαντικού αριθμού αποδεικτικών εγγράφων, καθώς και του συνόλου των εξακριβωθέντων πραγματικών περιστατικών, τα οποία, συνολικώς εκτιμώμενα, επιβεβαίωναν με πειστικό τρόπο τα συμπεράσματα της Επιτροπής.
- 68 Αφού απέρριψε στις σκέψεις 601 έως 607 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως το επιχείρημα των αναιρεσείουσών ότι οι παραπλανητικές δηλώσεις δεν είχαν παραγάγει κανένα αποτέλεσμα σε ορισμένες χώρες, ήτοι στο Βέλγιο, στη Δανία, στη Γερμανία, στις Κάτω Χώρες, στο Ηνωμένο Βασίλειο και στη Νορβηγία, το Γενικό Δικαστήριο συμπέρανε, στη σκέψη 608 της αποφάσεως αυτής, ότι οι παραπλανητικές δηλώσεις της ΑΖ συνιστούσαν πρακτική βασισμένη αποκλειστικώς επί μεθόδων ξένων προς τον θεμιτό ανταγωνισμό και ότι μοναδικός σκοπός μιας τέτοιας πρακτικής ήταν ο αθέμιτος αποκλεισμός των παρασκευαστών γενόσημων προϊόντων από την αγορά, με την εκ μέρους της απόκτηση ΣΠΠ κατά παράβαση των κανόνων του οικείου ρυθμιστικού πλαισίου. Κατά συνέπεια,

αποφάνθηκε, στις σκέψεις 609 και 610 της εν λόγω αποφάσεως, ότι η Επιτροπή δεν είχε υποπέσει σε πλάνη κρίνοντας ότι οι αναιρεσείουσες είχαν προβεί σε κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσεώς τους και, ως εκ τούτου, απέρριψε τον δεύτερο λόγο της προσφυγής.

Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως

– Επιχειρήματα των διαδίκων

- 69 Με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι η προσέγγιση του Γενικού Δικαστηρίου όσον αφορά τον θεμιτό ανταγωνισμό είναι νομικώς εσφαλμένη. Συγκεκριμένα, το Γενικό Δικαστήριο έσφαλε κατά την εκτίμηση του αντικειμενικώς παραπλανητικού χαρακτήρα των δηλώσεων των αναιρεσειουσών ενώπιον των γραφείων απονομής διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας απορρίπτοντας ως στερούμενα σημασίας τόσο τον εύλογο χαρακτήρα της ερμηνείας της ΑΖ όσον αφορά τα νόμιμα δικαιώματά της σε ΣΠΠ κατά το άρθρο 19 του κανονισμού 1768/92 όσο και τη σχετική καλή τους πίστη.
- 70 Οι αναιρεσείουσες διατείνονται ότι το Γενικό Δικαστήριο ερμήνευσε εσφαλμένα την έννοια του «θεμιτού ανταγωνισμού» κρίνοντας ότι δεν εντάσσεται στο πλαίσιο τέτοιου ανταγωνισμού το γεγονός ότι οι αναιρεσείουσες δεν γνωστοποίησαν στα εθνικά γραφεία απονομής διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας την εκ μέρους τους ερμηνεία του εν λόγω άρθρου και, συνεπώς, μεταξύ άλλων το γεγονός ότι ως πρώτη άδεια επί της οποίας στηρίχθηκαν για τις αιτήσεις τους για ΣΠΠ δεν ήταν η άδεια δυνάμει της οδηγίας 65/65 αλλά η συνδεδεμένη με τη δημοσίευση των τιμών μεταγενέστερη άδεια. Δεν αρκεί, όμως, η «έλλειψη διαφάνειας» για τη θεμελίωση καταχρήσεως. Κρίνοντας ότι είναι άνευ σημασίας το γεγονός ότι, κατά τον χρόνο υποβολής των αιτήσεων, ήταν εύλογη, δεδομένης της αμφισημίας του άρθρου 19 του κανονισμού 1768/92, η εκτίμηση ότι οι αναιρεσείουσες είχαν δικαίωμα σε ΣΠΠ, το Γενικό Δικαστήριο έθεσε πολύ χαμηλά τον πήχη, θεωρώντας ως κατάχρηση το γεγονός και μόνο ότι επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιδιώκει να ασκήσει δικαίωμα το οποίο εκτιμά ότι έχει χωρίς να κοινοποιεί τα στοιχεία επί των οποίων στηρίζει την εκτίμησή της. Το σκεπτικό του Γενικού Δικαστηρίου βασίζεται στην παραδοχή ότι οι αναιρεσείουσες δεν είχαν δικαίωμα σε ΣΠΠ και, άρα, στο ότι έλαβε υπόψη του τη διευκρίνιση που περιέχεται στη μεταγενέστερη απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Δεκεμβρίου 2003, C-127/00, Hässle (Συλλογή 2003, σ. I-14781).
- 71 Οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι υπάρχουν βαρύνοντες λόγοι πολιτικής και νομικής φύσεως οι οποίοι καθιστούν απαραίτητη την ύπαρξη δόλου ή απάτης για τη διαπίστωση καταχρήσεως σε περιστάσεις όπως αυτές της υπό κρίση υποθέσεως. Επομένως, μια έννοια της καταχρήσεως τόσο αυστηρή όσο αυτή που εφαρμόστηκε από το Γενικό Δικαστήριο ενδεχομένως θα εμποδίσει και θα καθυστερήσει τις αιτήσεις για δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στην Ευρώπη, ιδίως αν συνδυαστεί με την αυστηρή προσέγγιση της Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της αγοράς. Προς στήριξη της απόψεώς τους, οι αναιρεσείουσες επισημαίνουν, εν είδει συγκρίσεως, ότι στο δίκαιο των Ηνωμένων Πολιτειών μόνο τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας τα οποία έχουν αποκτηθεί με απατηλά μέσα μπορούν να αμφισβητηθούν δυνάμει του δικαίου του ανταγωνισμού, προκειμένου να μην αποθαρρύνονται οι αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.
- 72 Η ΕΦΡΙΑ προβάλλει, επιπλέον, ότι, κατά την ερμηνεία που δέχθηκε το Γενικό Δικαστήριο για την έννοια του «θεμιτού ανταγωνισμού», η φράση «αντικειμενικώς παραπλανητική» δήλωση σημαίνει στην πραγματικότητα «αντικειμενικώς εσφαλμένη» δήλωση. Αν εφαρμοστεί το κριτήριο αυτό, οι κατέχουσες δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεις θα πρέπει να μην υποπίπτουν σε σφάλματα κατά τις συναλλαγές τους με τις ρυθμιστικές αρχές. Συνεπώς, ακόμα και ένα σφάλμα που έχει γίνει χωρίς πρόθεση και το οποίο διορθώθηκε αμέσως θα μπορούσε να θεμελιώσει ευθύνη βάσει του άρθρου 82 ΕΚ. Η ΕΦΡΙΑ υποστηρίζει, ειδικότερα, ότι δεν μπορεί να υποστηριχθεί νομικά η εφαρμογή της έννοιας αυτής στις αιτήσεις χορηγήσεως διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, επειδή σημαντικός αριθμός τους θα έπρεπε να απορρίπτεται κάθε έτος για τον λόγο ότι οι αιτήσεις δεν ήταν αντικειμενικά ορθές, καθόσον το αντικείμενό τους δεν θα πληροί τα κριτήρια απονομής διπλώματος ευρεσιτεχνίας.

73 Η Επιτροπή εκτιμά ότι ο λόγος αυτός αναιρέσεως είναι απαράδεκτος καθόσον με αυτόν ζητείται, στην πραγματικότητα, η επανεκτίμηση των πραγματικών περιστατικών που αφορούν την πρώτη κατάχρηση και, σε κάθε περίπτωση, ότι πρέπει να κριθεί αβάσιμος.

– Εκτίμηση του Δικαστηρίου

74 Προκαταρκτικώς, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι, κατά πάγια νομολογία, η έννοια της «καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως δεσπόζουσας θέσεως» είναι αντικειμενική έννοια που αφορά τη συμπεριφορά κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως, η οποία δύναται να επηρεάσει τη δομή μιας αγοράς όπου, ακριβώς λόγω της παρουσίας της εν λόγω επιχειρήσεως, ο ανταγωνισμός έχει ήδη μειωθεί και η οποία σκοπό έχει να εμποδίσει, μέσω της προσφυγής σε μέσα διαφορετικά από εκείνα που διέπουν τον συνήθη ανταγωνισμό μεταξύ προϊόντων ή υπηρεσιών βάσει των παροχών των επιχειρηματιών, τη διατήρηση του ανταγωνισμού στον βαθμό που υπάρχει ακόμα στην αγορά ή την ανάπτυξη του ανταγωνισμού αυτού (αποφάσεις της 13ης Φεβρουαρίου 1979, 85/76, Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 215, σκέψη 91· της 3ης Ιουλίου 1991, C-62/86, AKZO κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. I-3359, σκέψη 69· της 11ης Δεκεμβρίου 2008, C-52/07, Kanal 5 και TV 4, Συλλογή 2008, σ. I-9275, σκέψη 25, καθώς και της 17ης Φεβρουαρίου 2011, C-52/09, TeliaSonera Sverige, Συλλογή 2011, σ. I-527, σκέψη 27).

75 Επομένως, το άρθρο 82 ΕΚ απαγορεύει σε επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση να εξουδετερώνει ανταγωνιστή και να ενισχύει τη θέση της καταφεύγοντας σε άλλα μέσα εκτός από εκείνα που εντάσσονται στο πλαίσιο του υγιούς ανταγωνισμού (αποφάσεις AKZO κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 70, και της 2ας Απριλίου 2009, C-202/07 P, France Télécom κατά Επιτροπής, Συλλογή 2009, σ. I-2369, σκέψη 106).

76 Ενόψει των επιχειρημάτων που προέβαλαν οι αναιρεσείουσες προς στήριξη του τρίτου λόγου αναιρέσεως, πρέπει να εξεταστεί αν το Γενικό Δικαστήριο ερμήνευσε εσφαλμένα την έννοια του «θεμιτού ανταγωνισμού» κρίνοντας ότι η επικρινόμενη συμπεριφορά στο πλαίσιο της πρώτης καταχρήσεως ήταν ξένη προς τέτοιας μορφής ανταγωνισμό.

77 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, στις σκέψεις 306, 478 έως 500 και 591 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η πρώτη κατάχρηση περιελάμβανε δύο στάδια από τα οποία το πρώτο αφορούσε τη δήλωση, ενώπιον των γραφείων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας στο Βέλγιο, στη Δανία, στη Γερμανία, στην Ιρλανδία, στο Λουξεμβούργο, στις Κάτω Χώρες και στο Ηνωμένο Βασίλειο, ότι ημερομηνία της πρώτης ΑΚΑ στην Κοινότητα ήταν ο «Μάρτιος του 1998», χωρίς να τις ενημερώσει ούτε για τη νομική βάση επί της οποίας στηριζόταν η επιλογή της ημερομηνίας αυτής, δηλαδή της εναλλακτικής ερμηνείας που επιθυμούσε η AZ να δοθεί στην έννοια της «ΑΚΑ» για την εφαρμογή του άρθρου 19 του κανονισμού 1768/92, ούτε για την ύπαρξη της ΑΚΑ που είχε χορηγηθεί στη Γαλλία στις 15 Απριλίου 1987, η οποία ήταν η πρώτη ΑΚΑ που είχε χορηγηθεί δυνάμει της οδηγίας 65/65 (στο εξής: τεχνική άδεια) στην Κοινότητα.

78 Δεν αμφισβητείται ότι, αν η AZ είχε ενημερώσει τα εν λόγω γραφεία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας σχετικά με την ημερομηνία της πρώτης αυτής τεχνικής άδειας που είχε χορηγηθεί στη Γαλλία, δεν θα είχε τη δυνατότητα, εξαιτίας του μεταβατικού κανόνα του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 1768/92, να λάβει ΣΠΠ για την ομειπραζόλη μεταξύ άλλων στη Δανία και στη Γερμανία, δεδομένου ότι η πρώτη ΑΚΑ της Κοινότητας είχε ληφθεί πριν την 1η Ιανουαρίου 1988.

79 Όπως επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 479 έως 484, 492 και 509 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, από διάφορα εσωτερικά έγγραφα προκύπτει ότι η AZ, και ειδικότερα το τμήμα της διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, είχε επίγνωση του γεγονότος αυτού και είχε πράγματι καθορίσει ως πρώτη ΑΚΑ κατά την έννοια του κανονισμού 1768/92 την τεχνική άδεια που είχε χορηγηθεί στη Γαλλία. Το τμήμα αυτό είχε εντούτοις αναφέρει, και μάλιστα προτού αποφασίσει για την εναλλακτική του

ερμηνεία ως προς την έννοια της ΑΚΑ, ότι όσον αφορά τις αιτήσεις ΣΠΠ στη Δανία και στη Γερμανία, θα υποστήριζε ενώπιον των γραφείων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ότι η πρώτη ΑΚΑ στην Κοινότητα δεν είχε εκδοθεί πριν την 1η Ιανουαρίου 1988.

- 80 Κατά την εν λόγω εναλλακτική ερμηνεία, για την εφαρμογή του άρθρου 19 του κανονισμού 1768/92 η έννοια της «ΑΚΑ» αφορά όχι την τεχνική άδεια αλλά τη δημοσίευση των τιμών, η οποία, κατά τις προσφεύγουσες, ήταν αναγκαία σε ορισμένα κράτη μέλη, όπως η Γαλλία και το Λουξεμβούργο, προκειμένου το φάρμακο να μπορεί να διατεθεί πραγματικά στην αγορά. Το Γενικό Δικαστήριο παρατήρησε, στη σκέψη 488 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η ημερομηνία δημοσίευσής της τιμής ως ημερομηνία της προβαλλόμενης πραγματικής κυκλοφορίας στην αγορά είχε χρησιμοποιηθεί μόνο για την ομειπράζολη και τη νατριούχο ομειπράζολη, ενώ για έξι άλλα προϊόντα η ΑΖ είχε δηλώσει την ημερομηνία της τεχνικής άδειας ή εκείνη της πρώτης δημοσίευσής της άδειας αυτής, οι οποίες αμφοτέρωθεν ήταν μεταγενέστερες της 1ης Ιανουαρίου 1988.
- 81 Όπως διαπίστωσε το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 492 και 493 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, δεν αμφισβητείται ότι τόσο τα γραφεία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας όσο και οι σύμβουλοι σε θέματα ευρεσιτεχνίας αντιλαμβάνονταν την έννοια αυτή ως αφορώσα την τεχνική άδεια και ότι, λαμβανομένου υπόψη του πλαισίου εντός του οποίου πραγματοποιήθηκαν οι εν λόγω δηλώσεις προς τους συμβούλους σε θέματα ευρεσιτεχνίας και ενώπιον των γραφείων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, η ΑΖ αδικαιολογήτως παρορούσε την ευλόγως αναμενόμενη εξέλιξη ότι, εφόσον δεν είχε διευκρινίσει την ερμηνεία που είχε υιοθετήσει για τον κανονισμό 1768/92 και στην οποία βασιζόταν η επιλογή των ημερομηνιών που είχαν δηλωθεί όσον αφορά τη Γαλλική Δημοκρατία και το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου, τα γραφεία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας θα σχημάτιζαν, βάσει των εν λόγω δηλώσεων, τη γνώμη ότι η πρώτη τεχνική άδεια εντός της Κοινότητας είχε χορηγηθεί στο Λουξεμβούργο τον «Μάρτιο του 1988».
- 82 Από τις σκέψεις 490 έως 492 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η ΑΖ επέλεξε εντούτοις να μην ενημερώσει τους συμβούλους της σε θέματα ευρεσιτεχνίας και τα εθνικά γραφεία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ότι, στις οδηγίες της 7ης Ιουνίου 1993 που διαβιβάστηκαν στους συμβούλους σε θέματα ευρεσιτεχνίας σχετικά με τις αιτήσεις ΣΠΠ για την ομειπράζολη, οι αναφερόμενες για τη Γαλλική Δημοκρατία και το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου ημερομηνίες δεν αντιστοιχούσαν στη χορήγηση της τεχνικής άδειας, αλλά στην προβαλλόμενη ημερομηνία δημοσίευσής της τιμής του φαρμάκου.
- 83 Επιπροσθέτως, κανένα στοιχείο στον τρόπο παρουσιάσεως των πληροφοριών που κοινοποιήθηκαν στο πλαίσιο των εν λόγω οδηγιών δεν δημιουργούσε την εντύπωση ότι οι δηλωθείσες για τα δύο αυτά κράτη μέλη ημερομηνίες δεν αφορούσαν τις τεχνικές άδειες. Αντιθέτως, το γεγονός, κατ' αρχήν, ότι οι ημερομηνίες που είχαν δηλωθεί για άλλες επτά χώρες αντιστοιχούσαν στη χορήγηση της τεχνικής άδειας, κατόπιν, ότι οι αριθμοί που αντιστοιχούσαν στη γαλλική και τη λουξεμβουργιανή τεχνική άδεια είχαν διατηρηθεί και, τέλος, ότι, προκειμένου να πληροί τους όρους του άρθρου 8, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 1768/92, η ΑΖ μνημόνευσε τη λουξεμβουργιανή νομοθεσία που δεν σχετιζόταν με την ημερομηνία δημοσίευσής της τιμής, αλλά με την τεχνική άδεια, οδηγούσε στο συμπέρασμα ότι οι ημερομηνίες που είχαν δηλωθεί για τη Γαλλική Δημοκρατία και το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου αντιστοιχούσαν στις εν λόγω άδειες.
- 84 Το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε επίσης, στη σκέψη 495 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι το επιχείρημα των αναιρεσιουσών ότι η ΑΖ είχε την πρόθεση να συζητήσει με τα γραφεία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ως προς την κρίσιμη ημερομηνία για την εφαρμογή του κανονισμού 1768/92 αντικρούεται από τα γεγονότα και από το ότι η συμπεριφορά που η ΑΖ υιοθέτησε επί μακρόν μαρτυρεί ότι κίνητρο των πράξεών της ήταν μάλλον η εξαπάτηση των γραφείων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, όπως προκύπτει από το δεύτερο στάδιο της πρώτης καταχρήσεως.

- 85 Από τις σκέψεις 307, 478 και 501 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι το δεύτερο αυτό στάδιο περιελάμβανε, κατ' αρχήν, παραπλανητικές δηλώσεις, το 1993 και το 1994, ενώπιον των γραφείων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας μέσω των απαντήσεων στα ερωτήματά τους όσον αφορά τις αιτήσεις χορηγήσεως ΣΠΠ που είχε υποβάλει η AZ, κατόπιν, παραπλανητικές δηλώσεις τον Δεκέμβριο του 1994, στο πλαίσιο της δεύτερης σειράς αιτήσεων χορηγήσεως ΣΠΠ, σε τρία κράτη μέλη του ΕΟΧ, ήτοι στην Αυστρία, στη Φινλανδία και στη Νορβηγία και, τέλος, παραπλανητικές δηλώσεις σε μεταγενέστερο χρόνο ενώπιον άλλων γραφείων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, καθώς και ενώπιον εθνικών δικαστηρίων, στο πλαίσιο ένδικων διαδικασιών που κινήθηκαν από παρασκευαστές ανταγωνιστικών γενόσημων προϊόντων με σκοπό την ακύρωση των ΣΠΠ στα εν λόγω κράτη.
- 86 Ως προς το σημείο αυτό, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ειδικότερα, στις σκέψεις 495, 505, 506, 514, 515, 523, 574, 592 και 593 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, κατόπιν διευκρινιστικών ερωτήσεων που της τέθηκαν από τα γραφεία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας όσον αφορά την ασαφή αναφορά του «Μαρτίου 1988» ως ημερομηνίας της ΑΚΑ στο Λουξεμβούργο, και εξαιρουμένης της επικοινωνίας που είχε με τα γραφεία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου, η AZ συνέχισε να αποκρύπτει, αφενός, την ύπαρξη της γαλλικής τεχνικής άδειας της 15ης Απριλίου 1987 και, αφετέρου, την ερμηνεία του κανονισμού 1768/92 βάσει της οποίας είχαν δηλωθεί οι ημερομηνίες για τη Γαλλική Δημοκρατία και το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου.
- 87 Η αποσιώπηση της γαλλικής τεχνικής άδειας δημιούργησε στα γραφεία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας του Βελγίου, του Λουξεμβούργου και των Κάτω Χωρών την εντύπωση ότι η ημερομηνία της 16ης Νοεμβρίου 1987, η οποία αντιστοιχούσε στη χορήγηση της τεχνικής άδειας στο Λουξεμβούργο και είχε δηλωθεί από την AZ κατόπιν ρητού αιτήματος των γραφείων αυτών ή συμπληρωθεί, στην περίπτωση του γραφείου διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας του Λουξεμβούργου, από το ίδιο το γραφείο, έπρεπε να ληφθεί υπόψη ως ημερομηνία χορηγήσεως της πρώτης ΑΚΑ εντός της Κοινότητας. Τα εν λόγω γραφεία χορήγησαν, ακολούθως, ΣΠΠ βάσει της συγκεκριμένης ημερομηνίας, ενώ στη Γερμανία χορηγήθηκε ΣΠΠ βάσει της ημερομηνίας της 21ης Μαρτίου 1988, κατόπιν σχετικής διευκρινίσεως εκ μέρους της AZ.
- 88 Όπως διαπίστωσε το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 508, 527, 530 και 594 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η AZ δεν προέβη εν συνεχεία σε ενέργειες προκειμένου να διορθώσει τα ΣΠΠ τα οποία της είχαν χορηγηθεί, μολονότι, αφενός, από τα εσωτερικά έγγραφα της προκύπτει ότι είχε επίγνωση της ανακριβούς βάσεώς τους και, ιδίως, της εσφαλμένης ημερομηνίας της πρώτης ΑΚΑ και, αφετέρου, ο σύμβουλός της σε θέματα ευρεσιτεχνιών στις Κάτω Χώρες της είχε υποδείξει ρητώς αυτή τη δυνατότητα διορθώσεως.
- 89 Το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ειδικότερα στη σκέψη 539 της αποφάσεως αυτής ότι από τέτοιο εσωτερικό έγγραφο, το οποίο είχε συντάξει το 1994 ο προϊστάμενος του τμήματος διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας της AZ προέκυπτε ότι, προκειμένου να εξασφαλισθεί η μέγιστη δυνατή διάρκεια ισχύος των ΣΠΠ για το Losec στις διάφορες ευρωπαϊκές χώρες, το τμήμα του προωθούσε το επιχείρημα ότι ο ορισμός της έννοιας της άδειας κυκλοφορίας στην αγορά δεν ήταν σαφής και επιχειρούσε και κατέβαλλε προσπάθεια προκειμένου να επιτευχθεί η αποδοχή ως καθοριστικής της ημερομηνίας της 21ης Μαρτίου 1988, εφόσον αυτή εξασφάλιζε τη μέγιστη δυνατή διάρκεια ισχύος των ΣΠΠ, καθώς και τη δυνατότητα αποκτήσεως ή διατηρήσεως του ΣΠΠ στη Δανία και στη Γερμανία.
- 90 Επιπλέον, το Γενικό Δικαστήριο παρατήρησε, στις σκέψεις 508 και 530 της εν λόγω αποφάσεως, ότι από άλλα εσωτερικά έγγραφα της προέκυπτε ότι η AZ είχε, ήδη από το 1993, αξιολογήσει τον σχετικό με την αποσιώπηση της γαλλικής τεχνικής άδειας της 15ης Απριλίου 1987 κίνδυνο και είχε εκτιμήσει ότι, για τις υπόλοιπες χώρες πλην του Βασιλείου της Δανίας και της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, αυτός ήταν, στη χειρότερη περίπτωση, η απώλεια της εξαμήνης συμπληρωματικής προστασίας που της είχε χορηγηθεί βάσει της τεχνικής άδειας που είχε εκδοθεί στο Λουξεμβούργο στις 16 Νοεμβρίου 1987. Συνεπώς, στις χώρες για τις οποίες οι μεταβατικές διατάξεις

του κανονισμού δεν δημιουργούσαν κάποιο πρόβλημα, αλλά στις οποίες είχε γίνει χρήση από την AZ της λουξεμβουργιανής άδειας «χάριν συνεπειάς», θα ήταν δυνατή, στην περίπτωση κατά την οποία θα ανέκυπταν διαφορές σε σχέση με τα ΣΠΠ, η αναγωγή στην ημερομηνία της γαλλικής τεχνικής άδειας.

- 91 Όπως διαπίστωσε το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 595 και 596 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ακόμα και αφού είχε αποκαλύψει, κατόπιν ερωτήσεων που της έθεσαν τα γραφεία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου, την ύπαρξη της γαλλικής τεχνικής άδειας, η AZ εξακολούθησε την υποβολή παραπλανητικών δηλώσεων ενώπιον των γραφείων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας χωρών του ΕΟΧ, δηλαδή της Αυστρίας, της Φινλανδίας και της Νορβηγίας, με σκοπό την απόκτηση ΣΠΠ βάσει της ημερομηνίας της 21ης Μαρτίου 1988, οι οποίες οδήγησαν πράγματι τα εν λόγω γραφεία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας στη χορήγηση ΣΠΠ βάσει της ημερομηνίας αυτής.
- 92 Τέλος, από τις σκέψεις 576 έως 590 και 597 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι, ενώπιον των γερμανικών, φινλανδικών και νορβηγικών δικαστηρίων, η AZ επεδίωξε να υπερασπισθεί την ισχύ των ΣΠΠ που της είχαν χορηγηθεί στις χώρες αυτές προβαίνοντας σε ανακριβείς δηλώσεις όσον αφορά τη σημασία της ημερομηνίας της 21ης Μαρτίου 1988, μολονότι είχε στη διάθεσή της πληροφορίες οι οποίες συνέκλιναν στο συμπέρασμα ότι, ακόμη και κατά τη δική της ερμηνεία του άρθρου 19 του κανονισμού 1768/92 και της δικής της «θεωρίας της πραγματικής κυκλοφορίας στην αγορά», αυτή η ημερομηνία δεν έπρεπε να γίνει δεκτή εφόσον, στην πραγματικότητα, δεν αντιστοιχούσε στην ημερομηνία δημοσίευσής της τιμής στο Λουξεμβούργο και η πραγματική κυκλοφορία του Losec στην αγορά της χώρας αυτής είχε αρχίσει πριν από την ημερομηνία αυτή.
- 93 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, όπως έκρινε το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 493, 495, 507, 598, 599, 608 και 609 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η σταθερή και γραμμική συμπεριφορά της AZ, όπως συνοψίστηκε ανωτέρω, η οποία χαρακτηρίζεται από την υποβολή ενώπιον των γραφείων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ιδιαίτερος παραπλανητικών δηλώσεων καθώς και από πρόδηλη αδιαφάνεια ιδίως όσον αφορά την ύπαρξη της γαλλικής τεχνικής άδειας και μέσω της οποίας η AZ είχε εκ προθέσεως αποπειραθεί να παραπλανήσει τα γραφεία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας καθώς και τις δικαστικές αρχές προκειμένου να διατηρήσει για όσο το δυνατόν μεγαλύτερο χρονικό διάστημα το μονοπώλιό της στην αγορά των ΑΑΠ, ήταν ξένη προς τον θεμιτό ανταγωνισμό.
- 94 Η διαπίστωση αυτή δεν αναιρείται από το επιχείρημα που αντλούν οι αναιρεσείουσες από τον προβαλλόμενο ως εύλογο χαρακτήρα της εναλλακτικής εκ μέρους τους ερμηνείας του άρθρου 19 του κανονισμού 1768/92 και της συναφούς καλής τους πίστης.
- 95 Πράγματι, ακόμη και αν υποθεθεί ότι, παρά το γεγονός ότι η ίδια η AZ είχε εκτιμήσει, τουλάχιστον σε ένα πρώτο στάδιο, ότι η τεχνική άδεια που είχε χορηγηθεί στη Γαλλία στις 15 Απριλίου 1987 ήταν η κρίσιμη βάσει του κανονισμού 1768/92, είχε εντούτοις κρίνει τελικά ότι η εναλλακτική της ερμηνεία ήταν εύλογη και υπήρχε σοβαρή πιθανότητα να γίνει δεκτή τόσο από τα εθνικά δικαιοδοτικά όργανα όσο και από το Δικαστήριο σε περίπτωση αμφισβήτησής, από ανταγωνιστές της, των ΣΠΠ που είχαν χορηγηθεί βάσει της ημερομηνίας της 21ης Μαρτίου 1988 ή της 16ης Νοεμβρίου 1987, στην AZ εναπόκειτο να παράσχει στα γραφεία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας το σύνολο των κρίσιμων πληροφοριών και, ιδίως, την ύπαρξη της γαλλικής τεχνικής άδειας προκειμένου αυτά να μπορέσουν να αποφασίσουν, έχοντας πλήρη γνώση της καταστάσεως, βάσει ποιας άδειας επιθυμούσαν να χορηγήσουν το ΣΠΠ.
- 96 Συνεπώς, προβαίνοντας ενώπιον των γραφείων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας σε παραπλανητικές δηλώσεις, αποκρύπτοντας την ύπαρξη της εν λόγω γαλλικής τεχνικής άδειας και δημιουργώντας εσκεμμένα σε αυτά την εντύπωση ότι η ημερομηνία της 21ης Μαρτίου 1988 αντιστοιχούσε στη λουξεμβουργιανή τεχνική άδεια και ότι αυτή ήταν η πρώτη ΑΚΑ στην Κοινότητα, η AZ εν γνώσει της αποδέχθηκε ότι τα γραφεία αυτά της χορηγούσαν ΣΠΠ τα οποία δεν θα είχαν εκδώσει αν γνώριζαν την ύπαρξη της γαλλικής τεχνικής άδειας και τα οποία θα ήταν παράνομα στην περίπτωση που η εναλλακτική ερμηνεία που πρόβαλλε η AZ δεν ακολουθούνταν από τα εθνικά δικαιοδοτικά όργανα ή το Δικαστήριο.

- 97 Δεν αμφισβητείται εξάλλου ότι, όπως παρατηρήθηκε στη σκέψη 92 της παρούσας αποφάσεως, ακόμη και βάσει της εναλλακτικής της ερμηνείας, η ημερομηνία της 21ης Μαρτίου 1988 η οποία δηλώθηκε στα γραφεία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας δεν ήταν κρίσιμη για την έκδοση ΣΠΠ. Πράγματι, αυτή η ημερομηνία αντιστοιχούσε σε κατάλογο του Μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου που έφερε τον τίτλο «Ministère de la Santé – Spécialités pharmaceutiques – Liste des spécialités pharmaceutiques admises à la vente dans le Grand-Duché de Luxembourg» [Υπουργείο Υγείας – Φαρμακευτικά ιδιοσκευάσματα – Κατάλογος των εγκεκριμένων προς πώληση στο Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου φαρμακευτικών ιδιοσκευασμάτων] και δεν αντιστοιχούσε, στην πραγματικότητα, στην ημερομηνία δημοσίευσής της τιμής στο Λουξεμβούργο. Το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε συναφώς, στις σκέψεις 497, 498, 580 έως 582 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, λόγω της μορφής του, ο κατάλογος αυτός δεν δύναται να εκληφθεί ως δημοσίευση της τιμής και ότι, επιπροσθέτως, η συμπεριφορά της AZ κατά το δεύτερο στάδιο της καταχρήσεως αποδυναμώνει τα επιχειρήματα περί της καλής πίστεώς της όσον αφορά τη σημασία της εν λόγω ημερομηνίας.
- 98 Αν εκτιμηθεί υπό το πρίσμα των πραγματικών περιστατικών που διαπιστώθηκαν από το Γενικό Δικαστήριο και τα οποία οι αναιρεσείουσες ρητώς δηλώνουν ότι δεν αμφισβητούν, ο τρίτος λόγος αναιρέσεως που προβάλλουν ισοδυναμεί εν τέλει με την άποψη ότι, εφόσον επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση εκτιμά ότι μπορεί, κατά υποστηρίξιμη νομικά ερμηνεία, να ζητήσει να της αναγνωριστεί δικαίωμα, δύναται να μετέλθει όλων των μέσων προκειμένου να τύχει του δικαιώματος αυτού και να προβεί ακόμη και σε ιδιαίτερες παραπλανητικές δηλώσεις με σκοπό να παραπλανήσει τις δημόσιες αρχές. Τέτοια αντίληψη, όμως, έρχεται προδήλως σε αντίθεση με την έννοια του θεμιτού ανταγωνισμού και της ιδιαίτερης ευθύνης που βαρύνει τέτοια επιχείρηση να μη θίγει, με τη συμπεριφορά της, τον πραγματικό και ανόθευτο ανταγωνισμό εντός της Ένωσης.
- 99 Τέλος, αντιθέτως προς όσα προβάλλει η EFPIA, ουδόλως το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι οι κατέχουσες δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεις θα πρέπει να μην υποπίπτουν σε σφάλματα κατά τις συναλλαγές τους με τις ρυθμιστικές αρχές και ότι κάθε αντικειμενικά ανακριβής δήλωση εκ μέρους τέτοιας επιχείρησης συνιστά κατάχρηση της εν λόγω θέσεως ακόμα και αν το σφάλμα έχει γίνει χωρίς πρόθεση και διορθώθηκε αμέσως. Συναφώς, αρκεί η διαπίστωση, αφενός, ότι αυτή η περίπτωση αφίσταται ριζικώς της συμπεριφοράς που επέδειξε εν προκειμένω η AZ και, αφετέρου, ότι το Γενικό Δικαστήριο υπογράμμισε, στις σκέψεις 357 και 361 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι ο παραπλανητικός χαρακτήρας δηλώσεων που υποβάλλονται στις δημόσιες αρχές για την παράτυπη κτήση αποκλειστικών δικαιωμάτων πρέπει να αξιολογείται *in concreto*, ενώ η σχετική εκτίμηση δύναται να διαφοροποιείται αναλόγως των ειδικών περιστάσεων εκάστης υποθέσεως. Δεν είναι δυνατόν, επομένως, να συναχθεί από την απόφαση αυτή ότι κάθε αίτηση χορηγήσεως διπλώματος ευρεσιτεχνίας εκ μέρους τέτοιας επιχείρησης, η οποία απορρίπτεται επειδή δεν πληροί τα κριτήρια για τη χορήγηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας, γεννά αυτοδικαίως ευθύνη κατά το άρθρο 82 ΕΚ.
- 100 Από όλες τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι ο τρίτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επί του τετάρτου λόγου αναιρέσεως

– Επιχειρήματα των διαδίκων

- 101 Με τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι το γεγονός και μόνο της υποβολής αιτήσεως για ΣΠΠ επαρκούσε για να γίνει δεκτή η ύπαρξη καταχρήσεως. Με αυτόν τον τρόπο, δέχθηκε ότι συντρέχει «*per se* κατάχρηση», χωρίς να εξετάσει αν είχε θιγεί ο ανταγωνισμός ή αν η επικρινόμενη συμπεριφορά έτεινε στον περιορισμό του. Εκτιμούν ότι ο ανταγωνισμός δεν μπορεί να θιγεί παρά μόνο από το χρονικό σημείο που χορηγείται το αιτηθέν αποκλειστικό δικαίωμα, οι ανταγωνιστές της

AZ γνωρίζουν την ύπαρξη του και το δικαίωμα αυτό μπορεί να επηρεάσει τη συμπεριφορά τους. Αυτή η προσέγγιση παρουσιάζει το πλεονέκτημα ότι συνάδει με την προσέγγιση που ακολουθείται στο δίκαιο των Ηνωμένων Πολιτειών.

- 102 Υποστηρίζουν συναφώς ότι οι αιτήσεις για ΣΠΠ είχαν υποβληθεί πέντε με έξι έτη πριν την έναρξη ισχύος τους και ότι ως εκείνο το χρονικό σημείο τα δικαιώματα της AZ προστατεύονταν από δικαιώματα ευρεσιτεχνίας επί των ουσιών και, σε ορισμένες περιπτώσεις, επίσης από διπλώματα ευρεσιτεχνίας για τη σύνθεση. Επιπλέον, στη Δανία, η αίτηση χορηγήσεως ΣΠΠ είχε αποσυρθεί ενώ στο Ηνωμένο Βασίλειο το ΣΠΠ είχε χορηγηθεί βάσει της «ορθής» ημερομηνίας. Στη Γερμανία, το ΣΠΠ είχε ανακληθεί πριν από τη λήξη του διπλώματος ευρεσιτεχνίας επί του οποίου στηριζόταν και στη Νορβηγία λίγους μήνες μετά από τη λήξη του. Τέλος, μολονότι τα ΣΠΠ που είχαν χορηγηθεί στο Βέλγιο και στις Κάτω Χώρες είχαν πράγματι παράσχει στην AZ αδικαιολόγητη προστασία επί πέντε και έξι μήνες αντιστοίχως, δεν υπάρχουν στοιχεία τα οποία να αποδεικνύουν ότι αυτή η προστασία είχε ως αποτέλεσμα περιορισμό του ανταγωνισμού. Εξάλλου, η AZ δεν κατείχε πλέον σε εκείνο το χρονικό σημείο δεσπόζουσα θέση. Πλην όμως, για να αποτελεί κατάχρηση, το αποτέλεσμα της συμπεριφοράς της θα έπρεπε να μπορούσε να γίνει αισθητό κατά τον χρόνο που η επιχείρηση κατέχει τέτοια θέση.
- 103 Η EFPIA προσάπτει επίσης στο Γενικό Δικαστήριο ότι έκρινε ότι μια παραπλανητική δήλωση μπορεί να αποτελεί κατάχρηση ακόμη και αν δεν είχε αποτελέσματα προς τα έξω, επειδή το σφάλμα διορθώθηκε από το γραφείο διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ή από τρίτους με χρήση μέσων όπως οι διαδικασίες ανακοπής και δικαστικές διαδικασίες με αντικείμενο την ακύρωση.
- 104 Η Επιτροπή φρονεί ότι αυτός ο λόγος ακυρώσεως στερείται βασιμότητας.

– Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 105 Όπως προκύπτει ειδικότερα από τη σκέψη 357 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε, εν προκειμένω, αν, λαμβανομένου υπόψη του πλαισίου εντός του οποίου ετέθη σε εφαρμογή, η επίμεμπτη πρακτική μπορούσε να οδηγήσει τις δημόσιες αρχές στην αδικαιολόγητη έγερση ρυθμιστικής φύσεως προσκομμάτων στον ανταγωνισμό, μέσω, λόγου χάριν, της παράτυπης απονομής αποκλειστικών δικαιωμάτων στην οικεία επιχείρηση. Έκρινε ως προς το σημείο αυτό ότι το περιορισμένο περιθώριο εκτιμήσεως που διαθέτουν οι δημόσιες αρχές ή το γεγονός ότι αυτές δεν υποχρεούνται να ελέγχουν το ακριβές ή το αληθές των υποβαλλόμενων σε αυτές πληροφοριών μπορούσαν να συνιστούν στοιχεία σημαντικά τα οποία πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εξέταση του ζητήματος αν συγκεκριμένη πρακτική δύναται να οδηγήσει στην παρεμβολή ρυθμιστικής φύσεως προσκομμάτων στον ανταγωνισμό.
- 106 Αντιθέτως προς όσα διατείνονται οι αναιρεσείουσες, η εξέταση αυτή εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου ουδόλως στηρίζεται επί της αντιλήψεως ότι η επίμαχη πρακτική συνιστούσε «per se κατάχρηση», ανεξαρτήτως των αντίθετων προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελεσμάτων της. Αντιθέτως, το Γενικό Δικαστήριο ρητώς επισήμανε στη σκέψη 377 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι δηλώσεις που αποσκοπούν στην παράτυπη κτήση αποκλειστικών δικαιωμάτων συνιστούν κατάχρηση μόνον εφόσον αποδεικνύεται ότι αυτές δύνανται πράγματι, λαμβανομένου υπόψη του αντικειμενικού πλαισίου στο οποίο λαμβάνουν χώρα, να οδηγήσουν τις δημόσιες αρχές στην απονομή του αποκλειστικού δικαιώματος για το οποίο υποβάλλεται η αίτηση.
- 107 Όπως, όμως, διαπίστωσε ειδικότερα το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 591 έως 598 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, αυτό συνέβη εν προκειμένω, πράγμα που επιβεβαιώνεται εξάλλου από το γεγονός ότι οι παραπλανητικές δηλώσεις της AZ της έδωσαν πράγματι τη δυνατότητα να αποκτήσει ΣΠΠ τα οποία είτε δεν εδικαιούτο, όπως συνέβη στη Γερμανία, στη Φινλανδία και στη Νορβηγία, είτε εδικαιούτο μόνο για μικρότερο χρονικό διάστημα, όπως συνέβη στο Βέλγιο, στο Λουξεμβούργο, στις Κάτω Χώρες και στην Αυστρία.

- 108 Όσον αφορά ειδικότερα εκείνες τις χώρες όπου οι παραπλανητικές της δηλώσεις κατέστησαν δυνατή για την AZ την απόκτηση ΣΠΠ παρατύπως, οι αναιρεσείουσες δεν μπορούν να αρνηθούν το αντίθετο προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτέλεσμα των εν λόγω δηλώσεων επειδή οι αιτήσεις για ΣΠΠ είχαν υποβληθεί πέντε με έξι έτη πριν την έναρξη ισχύος τους και, ως εκείνο το χρονικό σημείο, τα δικαιώματα της AZ προστατεύονταν από νομότυπα διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Πράγματι, όχι μόνο είναι αναμενόμενο να έχουν αυτά τα παρατύπως κτηθέντα ΣΠΠ σημαντικό αποτέλεσμα αποκλεισμού μετά τη λήξη των κυρίων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, όπως επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 362, 375 και 380 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, αλλά επίσης μπορούν να μεταβάλουν τη δομή της αγοράς νοθεύοντας τον δυνητικό ανταγωνισμό ακόμα και πριν τη λήξη αυτή.
- 109 Υπό το πρίσμα αυτών των αντίθετων προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελεσμάτων, ορθώς έκρινε επίσης το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 605 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι στερούνταν σημασίας το γεγονός ότι στη Γερμανία το ΣΠΠ ακυρώθηκε πριν τη λήξη της ισχύος του κύριου διπλώματος ευρεσιτεχνίας, κατόπιν ένδικης διαδικασίας που κίνησε παρασκευαστής γενόσημων προϊόντων.
- 110 Σε αντίθεση με τα υποστηριζόμενα από τις αναιρεσείουσες, ουδόλως ήταν επίσης αναγκαίο να διατηρεί η AZ δεσπόζουσα θέση μετά τη λήξη των κύριων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, δεδομένου ότι ο αντίθετος προς τους κανόνες του ανταγωνισμού χαρακτήρας των πράξεών της εκτιμάται κατά τον χρόνο της διενέργειάς τους. Κατά συνέπεια, ορθώς το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε, στις σκέψεις 379 και 606 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το επιχείρημα το οποίο στηρίζεται στο γεγονός ότι η πρόσθετη διάρκεια προστασίας που επιτεύχθηκε στο Βέλγιο και στις Κάτω Χώρες βάσει των παραπλανητικών δηλώσεων εκτείνεται σε χρονική περίοδο κατά την οποία η AZ είχε παύσει πλέον να κατέχει δεσπόζουσα θέση σε αυτά τα κράτη μέλη.
- 111 Όσον αφορά το γεγονός ότι δεν κατέστη δυνατόν με τις παραπλανητικές της δηλώσεις να αποκτήσει η AZ ΣΠΠ στη Δανία και ότι στην Ιρλανδία όπως και στο Ηνωμένο Βασίλειο τα ΣΠΠ χορηγήθηκαν, εν τέλει, επί τη βάσει της ορθής ημερομηνίας, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας, στις σκέψεις 602 έως 604 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι δεν αναιρείται εξ αυτού του λόγου ο καταχρηστικός χαρακτήρας της συμπεριφοράς της AZ στις χώρες αυτές, καθόσον αποδεικνύεται ότι επρόκειτο για δηλώσεις οι οποίες ήταν πολύ πιθανό να οδηγήσουν στη χορήγηση ΣΠΠ παρανόμως. Επιπλέον, όπως επισήμανε η Επιτροπή, καθόσον η επικρινόμενη συμπεριφορά αποτελεί μέρος συνολικής στρατηγικής αποκλεισμού από την αγορά των παρασκευαστών γενόσημων προϊόντων με την απόκτηση ΣΠΠ κατά παράβαση του οικείου ρυθμιστικού πλαισίου, η ύπαρξη καταχρήσεως δεν επηρεάζεται από το γεγονός ότι αυτή η στρατηγική δεν ήταν επιτυχής σε ορισμένα κράτη.
- 112 Τέλος, όσον αφορά τις προϋποθέσεις οι οποίες, κατά τις αναιρεσείουσες, πρέπει να πληρούνται προκειμένου να μπορεί να διαπιστωθεί ότι οι παραπλανητικές δηλώσεις μπορούσαν να περιορίσουν τον ανταγωνισμό, αρκεί η διαπίστωση ότι με αυτές κατ' αποτέλεσμα απαιτείται η απόδειξη της πραγματικής και βέβαιης επελεύσεως των αντίθετων προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελεσμάτων. Από τη νομολογία, όμως, του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, μολονότι η πρακτική επιχείρησεως κατέχουσα δεσπόζουσα θέση δεν μπορεί να χαρακτηριστεί καταχρηστική ελλείψει οποιουδήποτε αντίθετου προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελέσματος στην αγορά, εντούτοις δεν απαιτείται το αποτέλεσμα αυτό να είναι οπωσδήποτε συγκεκριμένο, αφού αρκεί η απόδειξη δυνητικού αντίθετου προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελέσματος (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση *TeliaSonera Sverige*, προπαρατεθείσα, σκέψη 64).
- 113 Επομένως, ο τέταρτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επί της δεύτερης καταχρήσεως δεσπόζουσας θέσεως

Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

- 114 Οι δύο λόγοι προσφυγής που είχαν προβληθεί όσον αφορά τη διαπίστωση της δεύτερης καταχρήσεως εξετάστηκαν στις σκέψεις 614 έως 864 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.
- 115 Κατά την εξέταση του πρώτου από αυτούς τους λόγους, ο οποίος αντλούνταν από πλάνη περί το δίκαιο, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε, κατ' αρχήν, στις σκέψεις 666 έως 669 της αποφάσεως αυτής ότι, μετά τη λήξη της εξαετούς ή δεκαετούς περιόδου που αρχίζει από τη χορήγηση της πρώτης ΑΚΑ, η οδηγία 65/65 δεν αναγνωρίζει πλέον υπέρ του δικαιούχου πρωτότυπου φαρμάκου το αποκλειστικό δικαίωμα εκμεταλλεύσεως των περιλαμβανόμενων στον φάκελο αποτελεσμάτων των φαρμακολογικών, τοξικολογικών και κλινικών δοκιμών. Επιτρέπει, αντιθέτως, στις εθνικές αρχές να λαμβάνουν υπόψη τις πληροφορίες αυτές για τη χορήγηση ΑΚΑ για προϊόντα κατ' ουσίαν παρεμφερή, στο πλαίσιο της συντομευμένης διαδικασίας του άρθρου 4, τρίτο εδάφιο, σημείο 8, στοιχείο α', περίπτωση iii, της οδηγίας αυτής. Η νομοθετική αυτή επιλογή είναι αποτέλεσμα σταθμίσεως, αφενός, των συμφερόντων των καινοτόμων επιχειρήσεων και, αφετέρου, των συμφερόντων των παρασκευαστών κατ' ουσίαν παρεμφερών προϊόντων, καθώς και του συμφέροντος αποφυγής της άσκοπης επαναλήψεως των δοκιμών στον άνθρωπο ή στα ζώα.
- 116 Το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε ότι, στην απόφασή του της 16ης Οκτωβρίου 2003, C-223/01, AstraZeneca (Συλλογή 2003, σ. I-11809, σκέψεις 49 έως 54), το Δικαστήριο είχε εντούτοις κρίνει ότι, κατ' επιταγήν του συμφέροντος διαφυλάξεως της δημόσιας υγείας για την υποβολή και εξέταση αιτήσεως χορηγήσεως ΑΚΑ γενόσημου φαρμάκου κατά τη συντομευμένη διαδικασία που προβλέπεται στην εν λόγω διάταξη, απαιτείται να ισχύει ακόμη η ΑΚΑ του φαρμάκου αναφοράς εντός του οικείου κράτους μέλους κατά τον χρόνο υποβολής της εν λόγω αιτήσεως και, συνεπώς, αποκλείεται η δυνατότητα χρήσεως της συντομευμένης αυτής διαδικασίας μετά την ανάκληση της ΑΚΑ του φαρμάκου αναφοράς.
- 117 Εξ αυτού το Γενικό Δικαστήριο συνήγαγε, στη σκέψη 670 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η ανάκληση της ΑΚΑ του πρωτότυπου φαρμάκου αποκλείει την απαλλαγή του αιτούντος ΑΚΑ για φάρμακο κατ' ουσίαν παρεμφερές, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 4, τρίτο εδάφιο, σημείο 8, στοιχείο α', περίπτωση iii, της οδηγίας 65/65, από την υποχρέωση να προβεί σε φαρμακολογικές, τοξικολογικές και κλινικές δοκιμές προκειμένου να αποδείξει την ακινδυνότητα και την αποτελεσματικότητα του φαρμάκου αυτού. Επομένως, εν προκειμένω, μολονότι η νομοθεσία δεν αναγνώριζε πλέον στην ΑΖ το αποκλειστικό δικαίωμα εκμεταλλεύσεως των περιλαμβανόμενων στον φάκελο αποτελεσμάτων των δοκιμών αυτών, οι αυστηρές επιταγές που συνδέονται με τη δημόσια υγεία, οι οποίες πρυτάνευσαν στην εκ μέρους του Δικαστηρίου ερμηνεία της οδηγίας 65/65, της παρέσχαν τη δυνατότητα να παρεμποδίσει ή να καταστήσει δυσχερέστερη, μέσω της ανακλήσεως των ΑΚΑ του προϊόντος της, την απόκτηση, κατά την εν λόγω συντομευμένη διαδικασία, ΑΚΑ στην αγορά για φάρμακα κατ' ουσίαν παρεμφερή, τις οποίες οι παρασκευαστές γενόσημων προϊόντων δικαιούνταν να λάβουν.
- 118 Το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, στις σκέψεις 675 και 676 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι τέτοια συμπεριφορά η οποία σκοπό είχε να εμποδίσει την εκ μέρους των παρασκευαστών γενόσημων προϊόντων χρήση του δικαιώματός τους αξιοποιήσεως των αποτελεσμάτων των εν λόγω δοκιμών δεν μπορούσε επ' ουδενί να δικαιολογηθεί με επίκληση λόγων νόμιμης προστασίας επενδύσεως που άπτεται του θεμιτού ανταγωνισμού. Επισήμανε ειδικότερα ότι αποκλειστικός σκοπός της εκ μέρους της ΑΖ ανακλήσεως των ΑΚΑ στην αγορά ήταν η παρεμπόδιση της χρήσεως της συντομευμένης διαδικασίας εκ μέρους των αιτούντων ΑΚΑ για φάρμακα κατ' ουσίαν παρεμφερή και, συνεπώς, η παρακώλυση ή η παρέλκυση της εισόδου γενόσημων προϊόντων στην αγορά. Διευκρίνισε ότι τέτοια ανάκληση μπορούσε επίσης να παρεμποδίσει τις παράλληλες εισαγωγές. Προσέθεσε, στη σκέψη 677

της αποφάσεως αυτής, ότι το γεγονός ότι η AZ είχε το δικαίωμα να ζητήσει την ανάκληση των αδειών αυτών δεν δύναται επ' ουδενί να εξαιρέσει τη συμπεριφορά αυτή από το πεδίο εφαρμογής της επιβαλλόμενης από το άρθρο 82 ΕΚ απαγορεύσεως.

- 119 Στις σκέψεις 678 έως 684 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε στη συνέχεια το επιχείρημα ότι ο σύμφωνος με το άρθρο 82 ΕΚ χαρακτήρας της επικρινόμενης συμπεριφοράς πρέπει να αξιολογηθεί βάσει των κριτηρίων που διαμόρφωσε η σχετική με τις «βασικές διευκολύνσεις» νομολογία. Τέλος, στις σκέψεις 685 έως 694 της αποφάσεως αυτής, απέρριψε το επιχείρημα των αναιρεσειουσών, το οποίο προβλήθηκε για πρώτη φορά κατά την ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου διαδικασία, ότι, εν προκειμένω, οι υποχρεώσεις φαρμακοεπαγρυπνήσεως που υπείχε η AZ στη Δανία, στη Σουηδία και στη Νορβηγία δικαιολογούσαν αντικειμενικώς τις αιτήσεις ανακλήσεως ΑΚΑ στις χώρες αυτές.
- 120 Ο σχετικός με τη δεύτερη κατάχρηση δεύτερος λόγος της προσφυγής, με τον οποίο οι αναιρεσεύουσες έβαλλαν κατά της εκ μέρους της Επιτροπής εκτιμήσεως των γεγονότων τα οποία συνθέτουν την επικρινόμενη συμπεριφορά και τα συμπεράσματα που αυτή συνήγαγε εξ αυτών, εξετάστηκε στις σκέψεις 757 έως 865 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.
- 121 Στις σκέψεις 806 έως 812 της αποφάσεως αυτής, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η ανάκληση των ΑΚΑ των καψακίων Losec δεν μπορούσε να χαρακτηριστεί ως συμπεριφορά που άπτεται του θεμιτού ανταγωνισμού. Αποφάνθηκε ότι, αντιθέτως, δεν μπορούσε να θεωρηθεί επίμεμπτη η εκ μέρους της AZ θέση σε κυκλοφορία του Losec MUPS και η απόσυρση από την αγορά των καψακίων Losec, καθώς πρόκειται για πράξεις οι οποίες, σε αντίθεση προς την ανάκληση των ΑΚΑ, δεν μπορούσαν να παρελκύουν ή να παρεμποδίσουν την είσοδο γενόσημων προϊόντων στην αγορά και τις παράλληλες εισαγωγές.
- 122 Στις σκέψεις 824 έως 863 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε εάν η Επιτροπή είχε αποδείξει επαρκώς κατά νόμον ότι, λαμβανομένου υπόψη του αντικειμενικού πλαισίου εντός του οποίου υιοθετήθηκε, η επικρινόμενη συμπεριφορά ήταν ικανή να παρεμποδίσει ή να παρελκύσει την είσοδο γενόσημων προϊόντων στην αγορά και τις παράλληλες εισαγωγές.
- 123 Όσον αφορά, πρώτον, την είσοδο στην αγορά γενόσημων προϊόντων, διαπίστωσε στη σκέψη 828 της αποφάσεως αυτής, ότι με την ανάκληση των ΑΚΑ είχε αποκλειστεί η δυνατότητα προσφυγής στη συντομευμένη διαδικασία και, συνεπώς, η ανάκληση αυτή μπορούσε να παρελκύσει τη χορήγηση αδειών για την εμπορία γενόσημων προϊόντων στη Δανία, στη Σουηδία και στη Νορβηγία. Ως προς το σημείο αυτό, εκτίμησε στις σκέψεις 829 έως 835 της εν λόγω αποφάσεως, ότι το προβληθέν από τις αναιρεσεύουσες επιχείρημα ότι οι ανταγωνιστές της AZ μπορούσαν να αποκτήσουν ΑΚΑ με εναλλακτικές διαδικασίες, πιο χρονοβόρες και επαχθέστερες, δεν αρκούσε για να αναιρέσει τον καταχρηστικό χαρακτήρα της ανακλήσεως των εν λόγω αδειών δεδομένου ότι σκοπός της ήταν αποκλειστικά ο αποκλεισμός από την αγορά, τουλάχιστον προσωρινά, των ανταγωνιστών οι οποίοι παρασκεύαζαν γενόσημα προϊόντα.
- 124 Όσον αφορά, δεύτερον, τις παράλληλες εισαγωγές το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στις σκέψεις 838 έως 863 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, μολονότι η Επιτροπή απέδειξε ότι στη Σουηδία η ανάκληση της ΑΚΑ των καψακίων Losec μπορούσε να αποκλείσει τις παράλληλες εισαγωγές των προϊόντων αυτών, εντούτοις δεν απέδειξε ότι αυτό ίσχυε για το Βασίλειο της Δανίας και για το Βασίλειο της Νορβηγίας. Δέχθηκε, συνεπώς, εν μέρει τον λόγο αυτό προσφυγής καθόσον αφορούσε τον περιορισμό των παράλληλων εισαγωγών στις δύο αυτές χώρες, ενώ τον απέρριψε κατά τα λοιπά.

Επί του πέμπτου λόγου αναίρεσεως

– Επιχειρήματα των διαδίκων

- 125 Με τον πέμπτο λόγο αναίρεσεως, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο ερμήνευσε εσφαλμένως την έννοια του «θεμιτού ανταγωνισμού» κρίνοντας ότι η άσκηση απλώς και μόνο δικαιώματος το οποίο απονέμεται από το δίκαιο της Ένωσης δεν συμβιβάζεται με τον ανταγωνισμό αυτόν. Δεν είναι λογικό η Ένωση να απονέμει δικαίωμα ανακλήσεως ΑΚΑ και ταυτοχρόνως να απαγορεύει την άσκησή του. Προβάλλουν στο πλαίσιο αυτό ότι οι ρυθμίσεις της Ένωσης οι οποίες διέπουν τον φαρμακευτικό τομέα παρέχουν στον κάτοχο ΑΚΑ το δικαίωμα να ζητήσει την ανάκληση της άδειας αυτής, όπως ακριβώς και το δικαίωμα να μην την παρατείνει κατά τη λήξη της. Η ίδια η Επιτροπή καθώς και οι γενικοί εισαγγελείς A. La Pergola και L. A. Geelhoed στις προτάσεις τους στις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκαν οι αποφάσεις του Δικαστηρίου της 16ης Δεκεμβρίου 1999, C-94/98, Rhône Poulenc Rorer και May & Baker (Συλλογή 1999, σ. I-8789), και της 10ης Σεπτεμβρίου 2002, C-172/00, Ferring (Συλλογή 2002, σ. I-6891), αντιστοίχως, είχαν ρητώς αναγνωρίσει ότι ο δικαιούχος μπορεί να προβεί στην άσκηση του δικαιώματος αυτού οποτεδήποτε χωρίς να οφείλει να την αιτιολογήσει ή να λάβει υπόψη του τα συμφέροντα των παρασκευαστών γενόσημων προϊόντων ή των παράλληλων εισαγωγέων. Οι αρχές αυτές προκύπτουν επίσης από την προπαρατεθείσα απόφαση Ferring.
- 126 Οι αναιρεσείουσες τονίζουν ότι λόγω της ΑΚΑ ο δικαιούχος βαρύνεται με αυστηρές υποχρεώσεις για φαρμακοεπαγρύπνηση και πάγιες δαπάνες από τις οποίες είναι θεμιτή η απαλλαγή εφόσον το εγκεκριμένο προϊόν δεν διατίθεται πλέον στην αγορά. Οι ειδικές υποχρεώσεις των εταιριών που κατέχουν δεσπόζουσα θέση διευρύνονται υπερβολικά, αν μια τέτοια εταιρία πρέπει να στερείται του δικαιώματός της ανακλήσεως και υποχρεώνεται να διατηρεί σε ισχύ άδεια η οποία δεν της είναι πλέον αναγκαία και, συνεπώς, να υποβάλλεται σε προσπάθειες και σε δαπάνες και να αναλαμβάνει ευθύνη όσον αφορά τη δημόσια υγεία για την ακρίβεια των πληροφοριών που παρέχει, χωρίς κανένα αντιστάθμισμα εκ μέρους των ανταγωνιστών της.
- 127 Οι αναιρεσείουσες προσάπτουν περαιτέρω στο Γενικό Δικαστήριο ότι αιτιολόγησε ανεπαρκώς, στη σκέψη 677 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το συμπέρασμά του ότι ο παράνομος χαρακτήρας της καταχρηστικής συμπεριφοράς βάσει του άρθρου 82 ΕΚ δεν σχετίζεται με τη συμμόρφωση προς άλλους κανόνες δικαίου. Συνεπώς, το Γενικό Δικαστήριο θα έπρεπε να έχει εξηγήσει πώς η άσκηση από την ΑΖ νομίμου δικαιώματός της συνιστούσε εν προκειμένω κατάχρηση. Επιπροσθέτως, με τις ρυθμίσεις της Ένωσης που διέπουν τον φαρμακευτικό τομέα επιχειρείται ο συμβιβασμός της ενθαρρύνσεως της καινοτομίας με την προστασία του ανταγωνισμού. Οι αναιρεσείουσες διατείνονται επίσης ότι το Γενικό Δικαστήριο καθόρισε ως καταχρηστική διαφοροτική συμπεριφορά από εκείνη την οποία είχε καθορίσει η Επιτροπή και, κατ' αυτόν τον τρόπο, υπερέβη τα όρια της δικαιοδοσίας του.
- 128 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο λόγος αυτός είναι αβάσιμος.

– Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 129 Προκαταρκτικώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, όπως παρατήρησε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 804 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ο σχεδιασμός εκ μέρους επιχειρήσεως, ακόμη και αν κατέχει δεσπόζουσα θέση, στρατηγικής με σκοπό την ελαχιστοποίηση του βαθμού μείωσης των πωλήσεών της και τη θωράκισή της έναντι του ανταγωνισμού που ασκούν γενόσημα προϊόντα είναι θεμιτή και αποτελεί μέρος των συνήθων διεργασιών του ανταγωνισμού, εφόσον η μελετώμενη συμπεριφορά δεν αφίσταται των πρακτικών του θεμιτού ανταγωνισμού, ο οποίος βαίνει προς όφελος των καταναλωτών.

- 130 Εντούτοις, αντιθέτως προς όσα ισχυρίζονται οι αναιρεσεύουσες, δεν εντάσσεται στο πλαίσιο του ανταγωνισμού αυτού, συμπεριφορά όπως η επικρινόμενη στο πλαίσιο της δεύτερης καταχρήσεως, η οποία συνίσταται στην ανάκληση, χωρίς αντικειμενική δικαιολόγηση και μετά τη λήξη του αποκλειστικού δικαιώματος χρήσεως των αποτελεσμάτων των φαρμακολογικών, τοξικολογικών και κλινικών δοκιμών που απονέμει η οδηγία 65/65, των ΑΚΑ για τα καψάκια Losec στη Δανία, στη Σουηδία και στη Νορβηγία, με την οποία η ΑΖ σκοπό είχε, όπως έκρινε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 814 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, να παρεμβάλει προσκόμματα στην είσοδο γενόσημων προϊόντων στην αγορά και στις παράλληλες εισαγωγές.
- 131 Συναφώς, επιβάλλεται ιδίως η διαπίστωση ότι, όπως επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 675 της αποφάσεως αυτής, μετά τη λήξη της προαναφερθείσας περιόδου αποκλειστικής εκμεταλλεύσεως, η συμπεριφορά με σκοπό, μεταξύ άλλων, την παρακώλυση της εκ μέρους των παρασκευαστών γενόσημων προϊόντων χρήσεως του δικαιώματός τους αξιοποιήσεως των εν λόγω αποτελεσμάτων δεν δύναται επ' ουδενί να δικαιολογηθεί με επίκληση λόγων νόμιμης προστασίας επενδύσεως που άπτονται του θεμιτού ανταγωνισμού, ακριβώς επειδή η ΑΖ δεν ήταν πλέον κάτοχος, δυνάμει της οδηγίας 65/65, του δικαιώματος αποκλειστικής εκμεταλλεύσεως των αποτελεσμάτων αυτών.
- 132 Επιπλέον, ορθώς το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 677 της εν λόγω αποφάσεως, ότι το γεγονός, το οποίο επικαλέστηκαν οι αναιρεσεύουσες, ότι η ΑΖ είχε το δικαίωμα, βάσει της οδηγίας 65/65, να ζητήσει την ανάκληση των ΑΚΑ των καψακίων Losec δεν δύναται επ' ουδενί να εξαιρέσει τη συμπεριφορά αυτή από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 82 ΕΚ. Πράγματι, όπως επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο, ο παράνομος χαρακτήρας συμπεριφοράς καταχρηστικής υπό το πρίσμα του άρθρου 82 ΕΚ είναι άσχετος προς το συμβατό ή μη χαρακτήρα της με άλλα νομικά πλαίσια και, στην πλειονότητα των περιπτώσεων, οι καταχρήσεις δεσπόζουσας θέσεως συνίστανται σε συμπεριφορές κατά τα λοιπά σύνομες από πλευράς άλλων, πέραν του δικαίου του ανταγωνισμού, κλάδων του δικαίου.
- 133 Κατά τα λοιπά, όπως παρατήρησε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 78 των προτάσεών του, η οδηγία 65/65 έχει ως πρωταρχικό σκοπό την προστασία της δημόσιας υγείας με την ταυτόχρονη εξάλειψη των διαφορών μεταξύ ορισμένων εθνικών διατάξεων οι οποίες θέτουν εμπόδια στο εμπόριο των φαρμακευτικών προϊόντων εντός της Ένωσης και δεν επιδιώκει, όπως διατείνονται οι αναιρεσεύουσες, τους ίδιους σκοπούς με το άρθρο 82 ΕΚ ώστε η εφαρμογή του να μην είναι αναγκαία για τη διασφάλιση πραγματικού και ανόθευτου ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά.
- 134 Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να υπομνησθεί ότι η κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση υπέχει ειδική υποχρέωση ως προς το σημείο αυτό (βλ. απόφαση France Télécom κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 105) και, ως εκ τούτου, δεν δύναται, όπως έκρινε το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 672 και 817 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, να χρησιμοποιεί τις προβλεπόμενες από το ρυθμιστικό πλαίσιο διαδικασίες κατά τρόπο ώστε να παρεμποδίζει ή να καθιστά δυσχερέστερη την είσοδο ανταγωνιστών στην αγορά, εάν δεν υφίστανται λόγοι συνδεόμενοι με την προάσπιση των νομίμων συμφερόντων επιχείρησης που ασκεί θεμιτό ανταγωνισμό ή εάν ελλείπει αντικειμενική δικαιολόγηση.
- 135 Όσον αφορά το επιχείρημα των αναιρεσειουσών ότι η διατήρηση της ισχύος μιας ΑΚΑ θα είχε ως αποτέλεσμα την επιβολή σε αυτές επαχθών υποχρεώσεων όσον αφορά τη φαρμακοεπαγρύπνηση, αρκεί η διαπίστωση ότι τέτοιες υποχρεώσεις πράγματι μπορεί να δικαιολογούν αντικειμενικώς την ανάκληση ΑΚΑ.
- 136 Εντούτοις, όπως επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 686 και 688 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το επιχείρημα αυτό προβλήθηκε για πρώτη φορά στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας και το ζήτημα των επιβαρύνσεων που συνδέονται με τις εν λόγω υποχρεώσεις δεν είχε ποτέ αναφερθεί στα εσωτερικά έγγραφα της ΑΖ τα οποία αφορούσαν την εμπορική της στρατηγική, πράγμα που δημιουργεί αμφιβολίες ως προς το αν εν προκειμένω ο λόγος της ανακλήσεως των ΑΚΑ ήταν οι υποχρεώσεις αυτές.

- 137 Το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, εξάλλου, στη σκέψη 689 της αποφάσεως αυτής, ότι, εφόσον η AZ δεν είχε ζητήσει την ανάκληση των ΑΚΑ της στη Γερμανία, στην Ισπανία, στη Γαλλία, στην Ιταλία, στις Κάτω Χώρες καθώς και στην Αυστρία, οι αναιρεσείουσες δεν είχαν αποδείξει ότι οι πρόσθετες υποχρεώσεις με τις οποίες η AZ θα επιβαρυνόταν σε περίπτωση μη ανακλήσεως των ΑΚΑ της στη Δανία, στη Σουηδία και στη Νορβηγία θα ήταν τόσο σημαντικές ώστε να μπορούν να θεωρηθούν αντικειμενική δικαιολόγηση.
- 138 Υπό το πρίσμα της διαπιστώσεως αυτής του Γενικού Δικαστηρίου, η οποία στηρίζεται σε λεπτομερή ανάλυση, στην οποία προέβη στις σκέψεις 690 έως 693 της εν λόγω αποφάσεως, των υποχρεώσεων φαρμακοεπαγρυπνήσεως που υπείχε η AZ για τις ΑΚΑ της στις χώρες αυτές, την οποία οι αναιρεσείουσες δεν αμφισβήτησαν, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι το επιχείρημα που αντλείται από αυτές τις υποχρεώσεις στερείται πραγματικής βάσεως.
- 139 Καθόσον οι αναιρεσείουσες επικαλούνται για να αντλήσουν επιχείρημα τις προτάσεις στις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκαν οι προπαρατεθείσες αποφάσεις Rhône Poulenc Rorer και May & Baker καθώς και Ferring, ή ακόμη την απόφαση του Δικαστηρίου επί της τρίτης υποθέσεως, αρκεί η διαπίστωση ότι οι υποθέσεις αυτές ουδόλως αφορούσαν το ζήτημα αν αποτελεί παράβαση του άρθρου 82 ΕΚ η εκ μέρους επιχειρήσεως που κατέχει δεσπόζουσα θέση ανάκληση ΑΚΑ, η οποία μπορεί να παρεμποδίσει ή να παρελκύσει την είσοδο στην αγορά γενόσημων προϊόντων και τις παράλληλες εισαγωγές και δεν μπορεί βάσει αυτών να συναχθεί οποιοδήποτε συμπέρασμα ως προς το σημείο αυτό.
- 140 Τέλος, αντιθέτως προς όσα διατείνονται οι αναιρεσείουσες, το Γενικό Δικαστήριο σε καμία περίπτωση δεν υπερέβη τα όρια της δικαιοδοσίας του κρίνοντας, στις σκέψεις 806 έως 811 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, μολονότι η Επιτροπή είχε εκτιμήσει ότι η δεύτερη κατάχρηση προέκυπτε από τον συνδυασμό της μετά από αίτηση ανακλήσεως των ΑΚΑ των καψακίων Losec με τη μετατροπή των πωλήσεών τους σε πωλήσεις Losec MUPS, το κομβικό στοιχείο της καταχρήσεως ήταν οι ανακλήσεις αυτές, όπως είχε εξάλλου επιβεβαιώσει η Επιτροπή κατά τη διαδικασία, δεδομένου ότι η εν λόγω μετατροπή αποτελούσε το πλαίσιο εντός του οποίου πραγματοποιήθηκαν και ότι μόνη η ανάκληση μπορούσε να επιφέρει τα επιζήμια όσον αφορά τον ανταγωνισμό αποτελέσματα στα οποία αναφέρεται η Επιτροπή και, άρα, να χαρακτηριστεί ως κατάχρηση.
- 141 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επί του έκτου λόγου αναιρέσεως

– Επιχειρήματα των διαδίκων

- 142 Με τον έκτο λόγο αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι η επίμεμπτη στο πλαίσιο της δεύτερης καταχρήσεως συμπεριφορά έτεινε να περιορίσει τον ανταγωνισμό. Προβάλλουν ότι η άσκηση απλώς και μόνο δικαιώματος το οποίο απονέμεται από το δίκαιο της Ένωσης δεν μπορεί να θεωρηθεί «καταχρηστική» παρά μόνο αν συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις, δηλαδή εφόσον εξαλείφεται κάθε ουσιαστικός ανταγωνισμός, ενώ δεν αρκεί προς τον σκοπό αυτό απλώς και μόνο τάση νοθεύσεως του ανταγωνισμού. Πρέπει, συναφώς, να ληφθούν υπόψη κατ' αναλογία οι αποφάσεις σε υποθέσεις υποχρεωτικών αδειών εκμεταλλεύσεως, όπως εκείνη επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 29ης Απριλίου 2004, C-418/01, IMS Health (Συλλογή 2004, σ. I-5039). Η αναλογία αυτή δικαιολογείται όχι μόνο λόγω της κατ' ουσίαν απαλλοτριώσεως του δικαιώματος ανακλήσεως ΑΚΑ αλλά και λόγω του ότι η απαγόρευση ανακλήσεως αποτελεί μορφή υποχρεωτικής άδειας εκμεταλλεύσεως. Οι αναιρεσείουσες διατείνονται, εξάλλου, ότι, αντιθέτως προς όσα έκρινε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 830 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η AZ συνέχιζε να έχει, μετά τη λήξη της περιόδου αποκλειστικότητας κατά την οδηγία

65/65, αποκλειστικά δικαιώματα επί των κλινικών δεδομένων, τα οποία παρέμεναν εμπιστευτικά, δεδομένου ότι η οδηγία αυτή δεν επέβαλλε στις εταιρίες που παρέχουν εμπιστευτικές πληροφορίες την υποχρέωση να ανακοινώνουν τις πληροφορίες αυτές στους ανταγωνιστές τους.

- ¹⁴³ Οι αναιρεσείουσες προβάλλουν, κατά συνέπεια, ότι, αντιθέτως προς όσα έκρινε το Γενικό Δικαστήριο μεταξύ άλλων στις σκέψεις 824 έως 827 και 829 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή θα έπρεπε στην υπό κρίση υπόθεση όχι μόνο να αποδείξει ότι η ανάκληση των αδειών κυκλοφορίας στην αγορά κατέστησε τον ανταγωνισμό «δυσχερέστερο», αλλά και ότι η ανάκληση αυτή είχε δυσανάλογες επιπτώσεις στον ανταγωνισμό. Με την εφαρμογή αυτού του προβαλλόμενου ως ορθού κριτηρίου, η ανάκληση των ΑΚΑ δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί καταχρηστική, δεδομένου ότι, εν προκειμένω, ο ανταγωνισμός δεν εξαλείφθηκε ούτε όσον αφορά τα γενόσημα προϊόντα ούτε όσον αφορά τις παράλληλες εισαγωγές.
- ¹⁴⁴ Όσον αφορά τα γενόσημα προϊόντα, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι, αφενός, η ανάκληση των ΑΚΑ δεν στέρησε τους παρασκευαστές των προϊόντων τα οποία κυκλοφορούσαν ήδη στην αγορά από το δικαίωμα να συνεχίζουν να διαθέτουν τα προϊόντα τους στο εμπόριο. Αφετέρου, για τους παρασκευαστές που δεν είχαν ακόμη δραστηριοποιηθεί στην αγορά υπήρχαν άλλες εναλλακτικές λύσεις πέρα από τη συντομευμένη διαδικασία του άρθρου 4, τρίτο εδάφιο, σημείο 8, στοιχείο α', περίπτωση iii, της οδηγίας 65/65, έστω και αν αυτές ήταν «λιγότερο πλεονεκτικές».
- ¹⁴⁵ Όσον αφορά τις παράλληλες εισαγωγές, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι η απόφαση της Επιτροπής θα έπρεπε επίσης να ακυρωθεί κατά το μέτρο που αφορά το Βασίλειο της Σουηδίας, δεδομένου ότι όχι μόνο στον ανταγωνισμό είχαν απλώς τεθεί εμπόδια, χωρίς αυτός να εξαιρεθεί, αλλά και επειδή αυτά τα εμπόδια είχαν δημιουργηθεί στη συγκεκριμένη περίπτωση λόγω της εσφαλμένης εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης από τη σουηδική αρχή, δεδομένου ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι τα άρθρα 28 ΕΚ και 30 ΕΚ αποκλείουν το ενδεχόμενο η ανάκληση της ΑΚΑ φαρμακευτικού προϊόντος να έχει αυτή καθ' εαυτή ως αποτέλεσμα την ανάκληση της άδειας παράλληλων εισαγωγών, εφόσον δεν υφίσταται κίνδυνος για την υγεία των ανθρώπων (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 8ης Μαΐου 2003, C-15/01, *Paranova Läkemedel* κ.λπ., Συλλογή 2003, σ. I-4175, σκέψεις 25 έως 28 και 33, και C-113/01, *Paranova*, Συλλογή 2003, σ. I-4243, σκέψεις 26 έως 29 και 34).
- ¹⁴⁶ Η Επιτροπή προβάλλει το απαράδεκτο αυτού του λόγου επειδή, με την επιχειρηματολογία τους περί υποχρεωτικών αδειών εκμεταλλεύσεως, οι αναιρεσείουσες απλώς επαναφέρουν τα επιχειρήματα τα οποία προέβαλαν πρωτοδίκως, χωρίς να αιτιολογούν γιατί πάσχει η εξέτασή τους από το Γενικό Δικαστήριο. Σε κάθε περίπτωση, ο λόγος αυτός είναι αβάσιμος.

– Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- ¹⁴⁷ Αντιθέτως προς όσα προβάλλει η Επιτροπή, ο λόγος αυτός αναιρέσεως δεν είναι απαράδεκτος. Επ' αυτού αρκεί η διαπίστωση ότι, εφόσον ο αναιρεσείων αμφισβητεί την ερμηνεία ή την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης από το Γενικό Δικαστήριο, τα νομικά ζητήματα που εξετάστηκαν πρωτοδίκως επιτρέπεται να συζητηθούν εκ νέου κατ' αναίρεση. Πράγματι, αν ο αναιρεσείων δεν μπορούσε να στηρίξει την αίτηση αναιρέσεως σε επιχειρήματα που είχε προβάλει ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, η διαδικασία της αναιρέσεως θα έχανε εν μέρει το νόημά της (βλ. αποφάσεις της 23ης Απριλίου 2009, C-425/07 P, *ΑΕΠΙ κατά Επιτροπής*, Συλλογή 2009, σ. I-3205, σκέψη 24, και της 29ης Ιουλίου 2010, C-54/09 P, *Ελλάδα κατά Επιτροπής*, Συλλογή 2010, σ. I-7537, σκέψη 43).
- ¹⁴⁸ Επιβάλλεται εντούτοις η διαπίστωση ότι ο λόγος αυτός αναιρέσεως είναι αβάσιμος. Πράγματι, η κατάσταση όσον αφορά τη δεύτερη κατάχρηση ουδόλως μπορεί να συγκριθεί με περίπτωση υποχρεωτικής άδειας εκμεταλλεύσεως ή τα περιστατικά της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η προπαρατεθείσα απόφαση *IMS Health*, που επικαλούνται οι αναιρεσείουσες, η οποία

αφορούσε την άρνηση επιχειρήσεως κατέχουσας δεσπόζουσα θέση η οποία είχε δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας επί δομής μωσαϊκού να χορηγήσει στους ανταγωνιστές της άδεια εκμεταλλεύσεως για τη χρήση της δομής αυτής.

- 149 Επομένως, η δυνατότητα ανακλήσεως ΑΚΑ κατά την οδηγία 65/65 δεν ισοδυναμεί με δικαίωμα ιδιοκτησίας. Ως εκ τούτου, το γεγονός ότι, λόγω της ειδικής της ευθύνης, επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση δεν μπορεί να προσφύγει σε αυτή τη δυνατότητα κατά τρόπο ώστε να παρεμποδίζει ή να καθιστά δυσχερέστερη την είσοδο ανταγωνιστών στην αγορά, παρά μόνο αν μπορεί να επικαλεστεί, ως επιχείρηση που ασκεί θεμιτό ανταγωνισμό, λόγους σχετικούς με την προάσπιση των νομίμων συμφερόντων της ή αντικειμενικούς λόγους, δεν αποτελεί ούτε «κατ' ουσίαν απαλλοτρίωση» τέτοιου δικαιώματος ούτε υποχρέωση χορηγήσεως άδειας εκμεταλλεύσεως, αλλά απλώς περιορισμό των επιλογών που παρέχει το δίκαιο της Ένωσης.
- 150 Το γεγονός, όμως, ότι οι επιλογές αυτές όσον αφορά επιχειρήσεις που κατέχουν δεσπόζουσα θέση περιορίζονται ή υπόκεινται σε προϋποθέσεις προκειμένου να διασφαλισθεί ότι δεν θα θιγεί στη συνέχεια ο ήδη εξασθενημένος λόγω της παρουσίας τέτοιας επιχειρήσεως ανταγωνισμός δεν είναι επ' ουδενί εξαιρετικό και δεν δικαιολογεί, σε αντίθεση με τον περιορισμό της ελεύθερης ασκήσεως αποκλειστικού δικαιώματος, η οποία επιστέφει την καινοτομία ή τη δημιουργία, εξαίρεση από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 82 ΕΚ.
- 151 Όσον αφορά το επιχείρημα των αναιρεσειουσών ότι η ΑΖ συνέχιζε να έχει αποκλειστικά δικαιώματα επί των συνυποβαλλομένων στον φάκελο κλινικών δεδομένων τα οποία παρέμειναν εμπιστευτικά, με αυτό δεν λαμβάνεται υπόψη ότι, όπως επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 681 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η οδηγία 65/65 εισήγαγε, εν πάση περιπτώσει, περιορισμό στην άσκηση του προβαλλόμενου δικαιώματος, προβλέποντας, με το άρθρο 4, τρίτο εδάφιο, σημείο 8, στοιχείο α', περίπτωση iii, συντομευμένη διαδικασία η οποία επιτρέπει στις εθνικές αρχές, μετά τη λήξη της εξαετούς ή δεκαετούς περιόδου αποκλειστικότητας, να βασίζονται στα δεδομένα αυτά και στους παρασκευαστές κατ' ουσίαν παρεμφερών φαρμάκων να επωφελούνται της υπάρξεως των δεδομένων αυτών προκειμένου να επιτυγχάνουν τη χορήγηση ΑΚΑ. Συνεπώς, ορθώς το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, στις σκέψεις 670, 674, 680 και 830 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η οδηγία 65/65 δεν αναγνώριζε πλέον στην ΑΖ το αποκλειστικό δικαίωμα εκμεταλλεύσεως των περιλαμβανόμενων στον φάκελο αποτελεσμάτων των φαρμακολογικών, τοξικολογικών και κλινικών δοκιμών.
- 152 Εξάλλου, καθόσον οι εθνικές αρχές δεν αποκαλύπτουν τα στοιχεία αυτά στους αιτούντες βάσει της συντομευμένης διαδικασίας, η διαπίστωση της δεύτερης καταχρήσεως δεν έχει, όπως υπογραμμίζει η Επιτροπή, ως αποτέλεσμα τη χορήγηση προσβάσεως στα κλινικά δεδομένα υπέρ των ανταγωνιστών και δεν θίγει την εμπιστευτικότητα των δεδομένων αυτών.
- 153 Κατά συνέπεια, το Γενικό Δικαστήριο ουδόλως υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο τόσο απορρίπτοντας, στις σκέψεις 678 έως 684 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το επιχείρημα των αναιρεσειουσών ότι ο σύμφωνος με το άρθρο 82 ΕΚ χαρακτήρας της επικρινόμενης συμπεριφοράς έπρεπε να αξιολογηθεί βάσει των κριτηρίων που εφαρμόστηκαν, μεταξύ άλλων, στην προπαρατεθείσα απόφαση IMS Health, όσο και κρίνοντας, στις σκέψεις 824 και 826 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, για τον χαρακτηρισμό της συμπεριφοράς αυτής ως καταχρήσεως δεσπόζουσας θέσεως, αρκούσε να αποδειχθεί ότι αυτή δύναται να περιορίσει τον ανταγωνισμό και, ειδικότερα, να αποτελέσει εμπόδιο για την είσοδο γενόσημων προϊόντων στην αγορά και στις παράλληλες εισαγωγές.
- 154 Επιπλέον, ορθώς το Γενικό Δικαστήριο, ελέγχοντας αν η Επιτροπή είχε πράγματι προβεί στη σχετική απόδειξη για τα γενόσημα προϊόντα, έκρινε, στις σκέψεις 829 έως 835 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι το γεγονός ότι το ρυθμιστικό πλαίσιο προσφέρει εναλλακτικές οδούς, με μεγαλύτερο κόστος και πιο χρονοβόρες, για την απόκτηση ΑΚΑ δεν αίρει τον καταχρηστικό χαρακτήρα της συμπεριφοράς επιχειρήσεως κατέχουσας δεσπόζουσα θέση η οποία, αντικειμενικώς θεωρούμενη, έχει ως μοναδικό σκοπό να αποκλείσει τη δυνατότητα προσβάσεως στη συντομευμένη διαδικασία που

προβλέπεται από το άρθρο 4, τρίτο εδάφιο, σημείο 8, στοιχείο α', περίπτωση iii, της οδηγίας 65/65 και, συνεπώς, να κρατήσει τους παρασκευαστές γενόσημων προϊόντων εκτός αγοράς επί όσο το δυνατό μεγαλύτερο διάστημα και να αυξήσει τις δαπάνες στις οποίες αυτοί θα κληθούν να υποβληθούν προκειμένου να υπερπηδήσουν τα εμπόδια για την είσοδό τους στην αγορά και καθυστερώντας έτσι την ασκούμενη από τα προϊόντα αυτά σημαντική ανταγωνιστική πίεση.

155 Εξάλλου, όσον αφορά τις παράλληλες εισαγωγές στη Σουηδία, δεν αμφισβητείται ότι, όπως επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 862 και 863 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η ανάκληση της ΑΚΑ των καψακίων Losec είχε όντως ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση των παράλληλων εισαγωγών δεδομένου ότι ο σουηδικός οργανισμός φαρμάκων ανακάλεσε τις άδειες παράλληλων εισαγωγών από την 1η Ιανουαρίου 1999 και από την 30ή Ιουνίου 1999 αντιστοίχως, εκτιμώντας ότι προϋπόθεση για τη χορήγηση των αδειών αυτών ήταν η ισχύς των ΑΚΑ. Εξάλλου, προκύπτει ιδίως από τη σκέψη 814 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και τα έγγραφα των οποίων γίνεται εκεί μνεία ότι η ΑΖ είχε προβλέψει, ή ακόμη και επιδιώξει, το αποτέλεσμα αυτό. Το γεγονός και μόνο, όμως, ότι το Δικαστήριο, με τις προπαρατεθείσες αποφάσεις του *Paranova Läkemedel* κ.λπ. καθώς και *Paranova*, έκρινε μετά από αρκετά έτη, ότι η ανάκληση ΑΚΑ για λόγους άλλους πέραν των συνδεόμενων με τη δημόσια υγεία δεν δικαιολογεί αυτόματη παύση χορηγήσεως αδειών παράλληλων εισαγωγών, όταν ο σκοπός προστασίας της δημόσιας υγείας μπορεί να επιτευχθεί με εναλλακτικά μέσα, όπως η συνεργασία με τις εθνικές αρχές άλλων κρατών μελών, δεν ασκεί ουδεμία επιρροή στο γεγονός ότι η ανάκληση των ΑΚΑ μπορούσε, κατά τον χρόνο που ζητήθηκε, να θέσει εμπόδια στις παράλληλες εισαγωγές.

156 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ο έκτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επί του προστίμου

Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

157 Το Γενικό Δικαστήριο, στις σκέψεις 884 έως 914 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, εξέτασε και απέρριψε τέσσερις αιτιάσεις με τις οποίες οι αναιρεσείουσες έβαλλαν κατά της νομιμότητας του προστίμου που τους επέβαλε η Επιτροπή. Οι αιτιάσεις αυτές αφορούσαν την παραγραφή ορισμένων από τις επικρινόμενες πράξεις, τη σοβαρότητα των παραβάσεων, τη διάρκειά τους και την ύπαρξη ελαφρυντικών περιστάσεων. Το Γενικό Δικαστήριο μείωσε όμως το ποσό του προστίμου λόγω της πλάνης περί το δίκαιο της Επιτροπής όσον αφορά τη δεύτερη κατάχρηση, της οποίας έγινε μνεία στη σκέψη 124 της παρούσας αποφάσεως.

Επιχειρήματα των διαδίκων

158 Με τον έβδομο λόγο αναιρέσεως, ο οποίος διαιρείται σε δύο σκέλη, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το ποσό του προστίμου που τους επιβλήθηκε είναι υπερβολικό.

159 Στο πλαίσιο του πρώτου σκέλους, υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο όφειλε να έχει μειώσει το ποσό αυτό λόγω του ότι οι καταχρήσεις ήταν καινοφανείς. Στην υπό κρίση υπόθεση, οι κανόνες ανταγωνισμού εφαρμόζονταν για πρώτη φορά ως προς τις συγκεκριμένες καταχρήσεις, πράγμα που, όπως έχει κριθεί στη σκέψη 163 της προπαρατεθείσας αποφάσεως ΑΚΖΟ κατά Επιτροπής, δικαιολογεί την επιβολή συμβολικού προστίμου. Για τους λόγους που εκτέθηκαν στο πλαίσιο του τρίτου λόγου αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες αμφισβητούν την ανάλυση του Γενικού Δικαστηρίου κατά την οποία οι πρακτικές που συνιστούν την πρώτη κατάχρηση ήταν τόσο καταφανώς αντίθετες προς τον θεμιτό ανταγωνισμό, ώστε να αποκλείεται η μείωση του προστίμου λόγω του καινοφανούς τους χαρακτήρα. Η νομολογία επί της οποίας στήριξε το Γενικό Δικαστήριο την ανάλυσή του δεν έχει εφαρμογή, επειδή σχετίζεται με εντελώς διαφορετικά πραγματικά περιστατικά. Όσον αφορά τη

δεύτερη κατάχρηση, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το γεγονός ότι η αίτηση της AZ για ανάκληση των αδειών της κυκλοφορίας στην αγορά επιτρεπόταν κατά το δίκαιο της Ένωσης θα έπρεπε να έχει κριθεί ως ελαφρυντική περίπτωση δικαιολογούσα μείωση του προστίμου.

160 Στο πλαίσιο του δευτέρου σκέλους του λόγου αυτού αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι η ανυπαρξία αντίθετων προς τον ανταγωνισμό αποτελεσμάτων είναι ένας παράγων τον οποίο το Γενικό Δικαστήριο όφειλε να συνεκτιμήσει κατά την εξέταση του ποσού του προστίμου. Επικαλούνται συναφώς τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 4ης Ιουνίου 2009, C-8/08, T-Mobile Netherlands κ.λπ. (Συλλογή 2009, σ. I-4529), καθώς και του Πρωτοδικείου της 11ης Μαρτίου 1999, T-137/94, ARBED κατά Επιτροπής (Συλλογή 1999, σ. II-303). Έτσι, όσον αφορά την πρώτη κατάχρηση, δεν υπήρξαν αντίθετα προς τον ανταγωνισμό αποτελέσματα στη Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο επειδή εκεί δεν χορηγήθηκαν ποτέ ΣΠΠ. Στη Γερμανία, μολονότι χορηγήθηκε ΣΠΠ, εντούτοις αυτό ανακλήθηκε πολύ χρόνο πριν από την έναρξη ισχύος του και, συνεπώς, δεν επηρέασε πράγματι τον ανταγωνισμό. Επιπλέον, δεν υπάρχουν αποδεικτικά στοιχεία ως προς το ότι όντως περιορίστηκε ο ανταγωνισμός στο Βέλγιο, στις Κάτω Χώρες και στη Νορβηγία. Όσον αφορά τη δεύτερη κατάχρηση, οι αναιρεσείουσες προβάλλουν ότι η εσφαλμένη εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης από την αρμόδια σουηδική αρχή αποτελεί στοιχείο που συνηγορεί για μείωση του προστίμου.

161 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο λόγος αυτός αναιρέσεως είναι απαράδεκτος καθόσον με αυτόν ζητείται γενική επανεξέταση του προστίμου και, σε κάθε περίπτωση, τον θεωρεί αβάσιμο.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

162 Προκαταρκτικώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι δεν απόκειται στο Δικαστήριο, όταν αποφαινεται επί νομικών ζητημάτων στο πλαίσιο αιτήσεως αναιρέσεως, να υποκαθιστά, για λόγους επιείκειας, με τη δική του κρίση την κρίση του Γενικού Δικαστηρίου αποφαينوμένου, κατά πλήρη δικαιοδοσία, επί του ύψους των προστίμων που επιβάλλονται σε επιχειρήσεις οι οποίες παραβιάζουν το δίκαιο της Ένωσης (αποφάσεις της 17ης Ιουλίου 1997, C-219/95 P, Ferriere Nord κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. I-4411, σκέψη 31, και της 17ης Δεκεμβρίου 1998, C-185/95 P, Baustahlgewebe κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-8417, σκέψη 129).

163 Εντούτοις, όπως παρατήρησε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 105 των προτάσεών του, οι αναιρεσείουσες, με τον υπό κρίση λόγο αναιρέσεως, δεν ζητούν απλώς γενική επανεξέταση των επιβληθέντων προστίμων αλλά υποστηρίζουν ότι, κατά την επιμέτρηση των προστίμων, το Γενικό Δικαστήριο δεν εκτίμησε κατά τρόπο νομικώς ορθό τον καινοφανή χαρακτήρα των επίμαχων παραβάσεων και τα αποτελέσματά τους. Ο λόγος αυτός αναιρέσεως είναι, συνεπώς, παραδεκτός.

164 Όσον αφορά το πρώτο σκέλος του ως άνω λόγου αναιρέσεως, το οποίο αντλείται από τον καινοφανή χαρακτήρα των δύο καταχρήσεων δεσποζουσας θέσεως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι καταχρήσεις αυτές είχαν, όπως υπογράμμισε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 900 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ως ηθελημένο σκοπό τον αποκλεισμό των ανταγωνιστών από την αγορά. Δεν αμφισβητείται συνεπώς ότι, μολονότι δεν είχε δοθεί ακόμη στην Επιτροπή και στα δικαιοδοτικά όργανα της Ένωσης η ευκαιρία να αποφανθούν ειδικώς επί συμπεριφοράς όπως αυτή από την οποία χαρακτηρίζονται οι δύο καταχρήσεις, η AZ είχε επίγνωση του εξόχως αντίθετου προς τους κανόνες του ανταγωνισμού χαρακτήρα της συμπεριφοράς της και θα έπρεπε να αναμένει ότι αυτή δεν συμβιβαζόταν προς τους κανόνες περί ανταγωνισμού του δικαίου της Ένωσης. Επιπλέον, όπως ήδη εκτέθηκε στο πλαίσιο της εξετάσεως του τρίτου και του πέμπτου λόγου αναιρέσεως, ορθώς το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η συμπεριφορά αυτή ήταν καταφανώς αντίθετη προς τους κανόνες του θεμιτού ανταγωνισμού.

165 Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος του λόγου αυτού αναιρέσεως, που αφορά ιδίως την ανυπαρξία συγκεκριμένων αντίθετων προς τον ανταγωνισμό αποτελεσμάτων όσον αφορά την πρώτη κατάχρηση στη Δανία, στη Γερμανία και στο Ηνωμένο Βασίλειο, αρκεί η διαπίστωση ότι δεν είναι δυνατόν οι

αναιρεσείουσες να επωφεληθούν, στο πλαίσιο της επιμετρήσεως του προστίμου, από το γεγονός ότι, χάρη στην παρέμβαση τρίτων, η εξόχως αντίθετη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορά τους, η οποία μπορούσε να επηρεάσει σημαντικά τον ανταγωνισμό, δεν είχε πάντοτε τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Ομοίως, δεν είναι δυνατόν οι αναιρεσείουσες να επωφεληθούν από το γεγονός ότι η επικρινόμενη συμπεριφορά στο πλαίσιο της δεύτερης καταχρήσεως είχε ως αποτέλεσμα οι σουηδικές αρχές, όπως είχε προβλέψει η AZ, να αποφασίσουν την ανάκληση των αδειών παράλληλων εισαγωγών κατά παράβαση των άρθρων 28 ΕΚ και 30 ΕΚ και, άρα, είχε ακριβώς τα αντίθετα με τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελέσματα που επεδίωκε η AZ. Επιπροσθέτως, ορθώς το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 902 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι στοιχεία που άπτονται του σκοπού μιας συμπεριφοράς δύναται να αποδεικνύονται σημαντικότερα κατά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου από εκείνα που σχετίζονται με τα αποτελέσματά της.

- 166 Το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε, συνεπώς, σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας, στις σκέψεις 901 έως 903 και 914 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι ο καινοφανής χαρακτήρας των καταχρήσεων και το γεγονός ότι δεν είχαν πάντοτε να αναμενόμενα από την AZ αποτελέσματα δεν δικαιολογούσε ούτε την αλλαγή του χαρακτηρισμού των καταχρήσεων αυτών ως σοβαρών παραβάσεων ούτε τη διαπίστωση περί συνδρομής ελαφρυντικών περιστάσεων και, άρα, τη μείωση του προστίμου για τους λόγους αυτούς.
- 167 Κατά συνέπεια, ο έβδομος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.
- 168 Δεδομένου ότι κανένας από τους λόγους αναιρέσεως δεν έγινε δεκτός, η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί της ανταναιρέσεως της ΕΦΡΙΑ

- 169 Η ΕΦΡΙΑ με τα επιχειρήματα που προβάλλει προς στήριξη της ανταναιρέσεώς της, κατά το μέτρο που δεν εκτέθηκαν ήδη στο πλαίσιο της κύριας αναιρέσεως, βάλλει κατά της διαπιστώσεως εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου υπάρξεως δεσπόζουσας θέσεως. Ως προς το σημείο αυτό, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, βάσει εκτιμήσεως στην οποία προέβη στις σκέψεις 239 έως 294 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή δεν είχε υποπέσει σε πρόδηλη πλάνη συμπεραίνοντας ότι η AZ κατείχε, κατά τη διάρκεια συγκεκριμένων περιόδων, τέτοια θέση σε πλείονες εθνικές αγορές κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς.

Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 170 Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, η ΕΦΡΙΑ προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο επειδή δεν συνεκτίμησε δεόντως τον ρόλο του κράτους. Ειδικότερα, το Γενικό Δικαστήριο δεν εξέτασε εάν το μεγάλο μερίδιο αγοράς της AZ της επέτρεπε να δρα με ανεξάρτητο τρόπο σε σχέση με τους ανταγωνιστές της και τους πελάτες της ή, αντιθέτως, εάν ο ρόλος του κράτους τόσο ως μοναδικού αγοραστή των συνταγογραφούμενων φαρμάκων όσο και, ταυτοχρόνως, ως ρυθμιστή των τιμών εξάλειψε ή, τουλάχιστον, άμβλυνε τη φερόμενη ισχύ της AZ στην αγορά.
- 171 Το Γενικό Δικαστήριο απλώς επικύρωσε, στη σκέψη 257 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τις διαπιστώσεις της Επιτροπής, οι οποίες όμως δεν επαρκούσαν για να στηρίξουν την αιτίαση ότι η AZ μπορούσε να δρα ανεξάρτητα ενώ δραστηριοποιούνταν σε αγορά υποκείμενη σε έντονη ρυθμιστική παρέμβαση όσον αφορά τον καθορισμό των τιμών και στην οποία υπήρχε έντονος ανταγωνισμός όσον αφορά την καινοτομία. Επιπλέον, το Γενικό Δικαστήριο δεν εξέτασε κατά πόσον η διαπραγματευτική ισχύς των φαρμακευτικών επιχειρήσεων τους δίνει τη δυνατότητα να επηρεάσουν τη διαπραγματευτική ισχύ του κράτους.

- 172 Επιπροσθέτως, από τις διαπιστώσεις στις οποίες προέβη το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 191 και 262 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, αφενός, ότι είναι περιορισμένη η ευαισθησία των ιατρών και των ασθενών στις διαφορές τιμής, λόγω του σημαντικού ρόλου που διαδραματίζει η θεραπευτική αποτελεσματικότητα και, αφετέρου, ότι το κόστος των φαρμάκων καλύπτεται εξ ολοκλήρου ή κατά το μεγαλύτερο μέρος του από τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, προκύπτει ότι η επίδραση της τιμής θα ήταν περιορισμένη όσον αφορά τη συνταγογράφηση του Losec και, κατά συνέπεια, όσον αφορά το μερίδιο αγοράς της AZ. Αντιθέτως, επομένως, με τη διαπίστωση στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 261 της εν λόγω αποφάσεως, δεν μπορεί να συναχθεί εύλογο συμπέρασμα σχετικά με την ισχύ στην αγορά από το γεγονός ότι η AZ ήταν σε θέση να διατηρεί μερίδιο αγοράς σημαντικά υψηλότερο των μεριδίων των ανταγωνιστών της, μολονότι τιμολογούσε τα προϊόντα της ακριβότερα.
- 173 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο λόγος αυτός είναι απαράδεκτος, επειδή η ΕΦΡΙΑ ζητεί απλώς από το Δικαστήριο να επανεκτιμήσει τις διαπιστώσεις επί των πραγματικών περιστατικών στις οποίες προέβη το Γενικό Δικαστήριο. Σε κάθε περίπτωση δε, ο λόγος αυτός είναι αβάσιμος.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 174 Αντιθέτως προς όσα προβάλλει η Επιτροπή, ο λόγος αυτός αναιρέσεως είναι παραδεκτός δεδομένου ότι η ΕΦΡΙΑ δεν αμφισβητεί τα πραγματικά περιστατικά που διαπίστωσε το Γενικό Δικαστήριο, αλλά του προσάπτει, αφενός, ότι δεν εξέτασε τη σημασία του ρόλου του κράτους για να κρίνει αν η AZ κατείχε, κατά την περίοδο αναφοράς, δεσπόζουσα θέση και, αφετέρου, ότι επικύρωσε τα συμπεράσματα της Επιτροπής βάσει ανεπαρκών διαπιστώσεων.
- 175 Προκειμένου να εκτιμηθεί το βάσιμο του λόγου αυτού, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι, κατά πάγια νομολογία, η κατ' άρθρο 82 ΕΚ έννοια της «δεσπόζουσας θέσεως» αφορά την εκ μέρους επιχειρήσεως κατοχή θέσεως οικονομικής ισχύος η οποία της παρέχει την ευχέρεια να εμποδίζει τη διατήρηση πραγματικού ανταγωνισμού στη σχετική αγορά, προσφέροντάς της, σε σημαντικό βαθμό, τη δυνατότητα ανεξάρτητης έναντι των ανταγωνιστών της, των πελατών της και, εν τέλει, των καταναλωτών συμπεριφοράς. Η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσεως είναι εν γένει αποτέλεσμα της συνδρομής διαφόρων παραγόντων, έκαστος των οποίων, μεμονωμένα θεωρούμενος, δεν είναι κατ' ανάγκην καθοριστικός (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 14ης Φεβρουαρίου 1978, 27/76, United Brands και United Brands Continentaal κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1978, σ. 75, σκέψεις 65 και 66, καθώς και Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψεις 38 και 39).
- 176 Το Δικαστήριο έχει επίσης ήδη διευκρινίσει ότι, μολονότι η σημασία των μεριδίων αγοράς δύναται να ποικίλλει από αγορά σε αγορά, η σταθερή κατοχή ιδιαιτέρως σημαντικού μεριδίου αγοράς συνιστά, πλην εξαιρετικών περιστάσεων, απόδειξη της υπάρξεως δεσπόζουσας θέσεως (απόφαση Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 41) και ότι μερίδια αγοράς άνω του 50 % συνιστούν μερίδια αγοράς εξαιρετικά υψηλά (απόφαση AKZO κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 60).
- 177 Όπως, όμως, επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 245 έως 253, 279, 288 και 290 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, δεν αμφισβητείται ότι η AZ κατείχε, κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς και σε όλες τις σχετικές γεωγραφικές αγορές, εξαιρετικά υψηλά μερίδια αγοράς και κατά πολύ ανώτερα εκείνων των ανταγωνιστών της, ενώ ενίοτε η υπεροχή της στις αγορές αυτές ήταν ακόμη και συντριπτική. Ορθώς, επομένως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στις σκέψεις 244, 245, 253 και 278 της αποφάσεως αυτής, ότι η Επιτροπή, κατά την εις βάθος ανάλυση των συνθηκών του ανταγωνισμού στην οποία προέβη συνεκτιμώντας σύνολο διαφορετικών στοιχείων, μπορούσε να στηριχθεί ειδικότερα στα εν γένει σημαντικά μερίδια αγοράς της AZ ως ενδείξεις της ισχύος της στην αγορά, η οποία δεν συγκρινόταν με εκείνη των λοιπών δραστηριοποιούμενων στην αγορά.

- 178 Επιπλέον, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η ΕΦΡΙΑ, το Γενικό Δικαστήριο ουδόλως παρέλειψε να εξετάσει αν το υψηλό μερίδιο αγοράς της AZ της παρείχε τη δυνατότητα ανεξάρτητης έναντι των ανταγωνιστών της καθώς και των πελατών της συμπεριφοράς και αν η ισχύς της AZ στην αγορά εξαλειφόταν ή αμβλυνόταν λόγω του ρόλου του κράτους ως ρυθμιστή των τιμών και έχοντας εξουσία μοναδικού αγοραστή για τα συνταγογραφούμενα φάρμακα. Αντιθέτως, προέβη στις σκέψεις 256 έως 268 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, σε εξαιρετικά λεπτομερή ανάλυση ως προς το σημείο αυτό.
- 179 Στο πλαίσιο αυτό, το Γενικό Δικαστήριο εκτίμησε ειδικότερα, στις σκέψεις 256 έως 260 της αποφάσεως αυτής, ότι, μολονότι η τιμή ή το επίπεδο αποδόσεως των δαπανών καθορίζεται με απόφαση των δημοσίων αρχών, η ικανότητα φαρμακευτικής επιχειρήσεως να επιτυγχάνει υψηλότερη τιμή ή υψηλότερο επίπεδο αποδόσεως των δαπανών τελεί σε συνάρτηση με την προστιθέμενη ή καινοτόμο αξία του προϊόντος, η οποία παρέσχε στην AZ τη δυνατότητα ως πρώτου παρασκευαστή που προσέφερε ΑΑΠ, η θεραπευτική αξία του οποίου ήταν σαφώς ανώτερη εκείνης των Η2-ανταγωνιστών, να επιτύχει τον καθορισμό υψηλότερης τιμής εκ μέρους των δημοσίων αρχών σε σχέση με τα υφιστάμενα προϊόντα και εκείνα που ακολουθούν «κατά πόδας».
- 180 Το Γενικό Δικαστήριο παρατήρησε εξάλλου, στις σκέψεις 262 και 264 της εν λόγω αποφάσεως, ότι τα συστήματα υγείας τα οποία αποτελούν χαρακτηριστικό των αγορών φαρμακευτικών προϊόντων τείνουν, μεταξύ άλλων, να ενδυναμώνουν την ισχύ των φαρμακευτικών εταιριών στην αγορά που προσφέρουν νέο προϊόν με προστιθέμενη αξία, στον βαθμό κατά τον οποίο το κόστος των φαρμάκων καλύπτεται εξ ολοκλήρου ή κατά το πλείστον από τα συστήματα κοινωνικής ασφαλίσεως, στοιχείο που καθιστά τη ζήτηση σε μεγάλο βαθμό ανελαστική. Επισήμανε συναφώς ότι, προκειμένου για επιχειρήσεις που απολαύουν της θέσεως του πρωτοπόρου στην αγορά, οι καλυπτόμενες από τα συστήματα κοινωνικής ασφαλίσεως δαπάνες, αφενός, καθορίζονται σε επίπεδο σχετικώς υψηλό εν συγκρίσει προς εκείνο των προϊόντων που ακολουθούν παρά τις προσπάθειες των δημοσίων αρχών για περιστολή των δαπανών υγείας, προκειμένου να αντισταθμίσουν την περιορισμένη σημασία που αποδίδουν οι συνταγογράφοι ιατροί και οι ασθενείς στις υψηλές τιμές των φαρμάκων, και, αφετέρου, παρέχουν στη φαρμακευτική εταιρία που βρίσκεται στην προνομιακή αυτή θέση τη δυνατότητα να καθορίσει την τιμή του προϊόντος της σε υψηλό επίπεδο χωρίς να ανησυχεί για ενδεχόμενη στροφή των ασθενών και των ιατρών σε άλλα, φθηνότερα προϊόντα.
- 181 Υπό τις συνθήκες αυτές, ορθώς το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στις σκέψεις 261 και 266 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι το γεγονός ότι η AZ ήταν σε θέση να διατηρεί μερίδιο αγοράς σημαντικά υψηλότερο των μεριδίων των ανταγωνιστών της, μολονότι τιμολογούσε τα προϊόντα της ακριβότερα των λοιπών ΑΑΠ, συνιστά βαρύνον στοιχείο το οποίο καταδεικνύει ότι, σε σημαντικό βαθμό, η συμπεριφορά της AZ δεν υπέκειτο σε ανταγωνιστικές πιέσεις εκ μέρους των ανταγωνιστών της, των πελατών της και, εν τέλει, των καταναλωτών.
- 182 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι ο λόγος αυτός αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επί του δεύτερου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 183 Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, η ΕΦΡΙΑ υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας της AZ, η ιδιότητά της ως πρωτοπόρου στην αγορά και η οικονομική της ισχύς αποτελούσαν αποδεικτικά στοιχεία της δεσπόζουσας θέσεώς της. Τα τρία αυτά στοιχεία είναι κοινά χαρακτηριστικά πολλών καινοτόμων εταιριών οι οποίες επιδίδονται επιτυχώς σε έρευνα για νέα προϊόντα και δεν καθιστούν δυνατή ουσιώδη διάκριση μεταξύ των δεσποζουσών και μη επιχειρήσεων. Το Γενικό Δικαστήριο προέβη, επομένως, σε εσφαλμένη εφαρμογή της νομολογίας του Δικαστηρίου, και ιδίως της αποφάσεως της 6ης Απριλίου 1995, C-241/91 P και C-242/91 P, RTE και ITP κατά Επιτροπής, καλούμενη «Magill»

(Συλλογή 1995, σ. I-743), καθώς και της προπαρατεθείσας αποφάσεως IMS Health, σύμφωνα με τις οποίες η απλή κατοχή δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας δεν αρκεί για να στοιχειοθετήσει την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσεως.

- 184 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο λόγος αυτός αναιρέσεως είναι απαράδεκτος καθόσον στηρίζεται στην απλή δήλωση ότι η οικονομική κατάσταση και το ανθρώπινο δυναμικό της AZ στερούνται σημασίας όσον αφορά την εκτίμηση της υπάρξεως δεσπόζουσας θέσεως. Κατά τα λοιπά ο λόγος αυτός αναιρέσεως είναι αβάσιμος.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 185 Επιβάλλεται η διαπίστωση, εκ προοιμίου, ότι ο λόγος αυτός αναιρέσεως κατά το μέρος που στρέφεται κατά των διαπιστώσεων που διαλαμβάνονται στις σκέψεις 283 και 286 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά τις οποίες η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων στοιχείων, τη θέση της AZ ως εταιρίας που δραστηριοποιήθηκε πρώτη στην αγορά των ΑΑΠ και την οικονομική της ισχύ για να εκτιμήσει την ανταγωνιστική της θέση στην αγορά, είναι απαράδεκτος δεδομένου ότι, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 130 των προτάσεων του, η EFPIA δεν διευκρινίζει κατά ποιο τρόπο η διαπίστωση αυτή πάσχει πλάνη περί το δίκαιο.
- 186 Όσον αφορά τα προβαλλόμενα από την EFPIA επιχειρήματα κατά της κρίσεως του Γενικού Δικαστηρίου, στη σκέψη 275 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πλάνη λαμβάνοντας υπόψη, στο πλαίσιο της εν λόγω εκτιμήσεως, την εκ μέρους της AZ κατοχή και άσκηση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ορθώς το Γενικό Δικαστήριο έκρινε στη σκέψη 270 της αποφάσεως αυτής ότι, μολονότι η κατοχή δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας δεν δύναται, αυτή καθ' εαυτή, να θεωρηθεί ότι διαμορφώνει δεσπόζουσα θέση, δύναται, σε ορισμένες περιπτώσεις, να δημιουργεί τέτοια θέση, παρέχοντας ιδίως στην επιχείρηση τη δυνατότητα να παρακωλύει τη λειτουργία του υγιούς ανταγωνισμού στην αγορά (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση Magill, σκέψεις 46 και 47).
- 187 Όπως, όμως, επισήμανε ως προς το σημείο αυτό το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 271 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Losec, ως ο πρώτος ΑΑΠ που εισήλθε στην αγορά, προστατευόταν με ιδιαιτέρως ισχυρό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, βάσει του οποίου η AZ διεξήγαγε σειρά δικαστικών αγώνων που της έδωσαν τη δυνατότητα να ασκήσει σημαντική ανταγωνιστική πίεση επί των ανταγωνιστών της, και να διαμορφώσει σε μεγάλο βαθμό τους όρους εισόδου τους στην αγορά. Εξάλλου, η ύπαρξη και η κατοχή δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας ήταν ένα μόνο από τα διάφορα στοιχεία επί των οποίων η Επιτροπή στήριξε εν προκειμένω την εκτίμησή της ότι η AZ κατείχε δεσπόζουσα θέση σε πλείονες εθνικές αγορές κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς.
- 188 Τέλος, αντιθέτως προς όσα προβάλλει η EFPIA, η συνεκτίμηση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας προκειμένου να στοιχειοθετηθεί η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσεως ουδόλως έχει ως αποτέλεσμα οι εταιρίες που εισάγουν στην αγορά καινοτόμα προϊόντα να αποφεύγουν την απόκτηση πλήρους σειράς δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας ή την άσκησή τους προκειμένου να μη θεωρηθεί ότι κατέχουν δεσπόζουσα θέση. Αρκεί να υπομνησθεί συναφώς ότι δεν απαγορεύεται η κατοχή τέτοιας θέσεως αλλά απλώς η κατάχρησή της και ότι η διαπίστωση της υπάρξεως δεσπόζουσας θέσεως δεν εμπεριέχει αυτή καθ' εαυτή καμία μομφή κατά της συγκεκριμένης επιχειρήσεως (βλ., υπ' αυτή την έννοια, αποφάσεις της 16ης Μαρτίου 2000, C-395/96 P και C-396/96 P, *Compagnie maritime belge transports* κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-1365, σκέψη 37, καθώς και *TeliaSonera Sverige*, προπαρατεθείσα, σκέψη 24).
- 189 Κατά συνέπεια, ο λόγος αυτός αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει απαράδεκτος και ως εν μέρει αβάσιμος.

- 190 Δεδομένου ότι κανένας από τους δύο λόγους που προβλήθηκαν με την αντανάιρεση που άσκησε η EFPIA δεν έγινε δεκτός, η αίτηση αυτή πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί της ανταναιρέσεως της Επιτροπής

- 191 Με την αντανάιρεσή της η Επιτροπή βάλλει κατά των διαπιστώσεων του Γενικού Δικαστηρίου, οι οποίες διαλαμβάνονται στις σκέψεις 840 έως 861 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, βάσει των οποίων έκρινε ότι η Επιτροπή απέδειξε όσον αφορά το Βασίλειο της Σουηδίας, όχι όμως όσον αφορά το Βασίλειο της Δανίας και το Βασίλειο της Νορβηγίας, ότι η ανάκληση των ΑΚΑ των καψακίων Losec μπορούσε να αποτρέψει τις παράλληλες εισαγωγές των προϊόντων αυτών.

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 192 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο ερμήνευσε εσφαλμένα τους κανόνες περί βάρους και βαθμού αποδείξεως κρίνοντας ότι η Επιτροπή έπρεπε να αποδείξει ότι οι εθνικές αρχές, κατόπιν της ανακλήσεως των ΑΚΑ έκλιναν προς την ανάκληση των αδειών παράλληλων εισαγωγών ή πράγματι κατά συνήθη πρακτική τις ανακαλούσαν. Στην πραγματικότητα, το Γενικό Δικαστήριο επικεντρώθηκε στα πραγματικά αποτελέσματα της πρακτικής αντί να εφαρμόσει το νομικό κριτήριο που το ίδιο είχε θέσει. Το σκεπτικό του Γενικού Δικαστηρίου είναι αντιφατικό και έχει παράδοξες συνέπειες. Έτσι, το Βασίλειο της Δανίας ήταν συγκεκριμένα το μόνο κράτος όπου η στρατηγική της AZ όσον αφορά τις ανακλήσεις αποδείχθηκε πλήρως αποτελεσματική. Το Γενικό Δικαστήριο, όμως, έκρινε ότι δεν υπήρξε κατάχρηση στο κράτος αυτό, πράγμα που καταδεικνύει ότι το κριτήριο αιτιότητας που εφαρμόστηκε ήταν πολύ στενό. Το γεγονός και μόνο ότι άλλοι παράγοντες μπορεί να συνέβαλαν στον αποκλεισμό κάθε παράλληλου εμπορίου ουδόλως δικαιολογεί το συμπέρασμα ότι η ανάκληση δεν μπορούσε επίσης να έχει αυτό το αποτέλεσμα. Εξάλλου, καθόσον το νομικό πλαίσιο στις τρεις αυτές χώρες ήταν πανομοιότυπο, συνιστά αντίφαση η ύπαρξη διαφορετικών αποτελεσμάτων. Επιπροσθέτως, το Γενικό Δικαστήριο δεν εκτίμησε, στη σκέψη 850 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κρίσιμα αποδεικτικά στοιχεία και προέβη, στις σκέψεις 839 και 846 της αποφάσεως αυτής σε προδήλως εσφαλμένη εφαρμογή του τεκμηρίου της αθωότητας.
- 193 Επιπροσθέτως, η διαπίστωση στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο, στις σκέψεις 848 και 849 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι τα έγγραφα της AZ, στα οποία αναφέρθηκε η Επιτροπή, αντανάκλουν απλώς την προσωπική άποψη, ή τις προσδοκίες, των μελών των υπηρεσιών της AZ και στην πιο ακραία εκδοχή θα μπορούσε να συναχθεί από αυτά η πρόθεση της AZ για αποκλεισμό των παράλληλων εισαγωγών μέσω της ανακλήσεως της ΑΚΑ των καψακίων Losec, συνιστά πρόδηλη παραμόρφωση του σαφούς περιεχομένου των αποδεικτικών στοιχείων. Τα έγγραφα αυτά καταδεικνύουν ότι η AZ είχε διεξαγάγει δικές της έρευνες για τις πρακτικές των εθνικών αρχών και είχε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η στρατηγική της είχε δυνατότητα επιτυχίας στα τρία συγκεκριμένα κράτη. Κακώς το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η Επιτροπή όφειλε να ερευνήσει, εκ των υστέρων, πολλά έτη μετά τα γεγονότα ποια θα μπορούσε να είναι η στάση των αρχών, ενώ η έρευνα της AZ όσον αφορά τη στάση τους ήταν εξαιρετικά αξιόπιστη. Εξάλλου, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι δεν μπορεί να της προσαφθεί ότι δεν στοιχειοθέτησε ανύπαρκτη ακόμα πρακτική, επειδή το σχέδιο αλλαγής και ανακλήσεως ήταν χωρίς προηγούμενο. Το Γενικό Δικαστήριο, επιπλέον, κακώς απέρριψε στη σκέψη 849 τη σημασία των αποδεικτικών στοιχείων σχετικά με την πρόθεση της AZ για περιορισμό του ανταγωνισμού με μέσα που δεν άπτονται του θεμιτού ανταγωνισμού, ερχόμενο σε αντίθεση τόσο με το κριτήριο που το ίδιο είχε θέσει όσο και με τη νομολογία του Δικαστηρίου.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 194 Προκειμένου να εκτιμηθεί το βάσιμο της επιχειρηματολογίας της Επιτροπής, πρέπει να εξεταστούν οι λόγοι για τους οποίους το Δικαστήριο έκρινε, εν προκειμένω, ότι, υπό το πρίσμα του επιχειρήματος των αναιρεσιουσών ότι η μείωση των παράλληλων εισαγωγών οφειλόταν στην επιτυχία του Losec

MUPS, το θεσμικό αυτό όργανο δεν απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η ανάκληση των ΑΚΑ των καψακίων Losec, στη Δανία και στη Νορβηγία, μπορούσε να αποκλείσει τις παράλληλες εισαγωγές των προϊόντων αυτών.

- ¹⁹⁵ Όσον αφορά, κατ' αρχάς, το Βασίλειο της Δανίας το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε, στις σκέψεις 840, 843 και 847 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, αφενός, ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν περιείχε κανένα στοιχείο από το οποίο να προκύπτει ότι, πριν την έκδοση των προπαρατεθεισών αποφάσεων Paranova Läkemedel κ.λπ. καθώς και Paranova, του περιεχομένου των οποίων έγινε μνεία στη σκέψη 156 της παρούσας αποφάσεως, η πρακτική των δανικών αρχών συνίστατο στην αυτόματη ανάκληση των αδειών παράλληλων εισαγωγών μετά την ανάκληση των ΑΚΑ του οικείου προϊόντος για λόγους μη συνδεόμενους με τη δημόσια υγεία και, αφετέρου, στην απόφαση αυτή δεν διευκρινιζόταν ούτε αν οι αρχές αυτές είχαν ανακαλέσει τις άδειες παράλληλων εισαγωγών των καψακίων Losec.
- ¹⁹⁶ Πάντως, ορθώς το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 846 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή όφειλε να αποδείξει με απτά στοιχεία ότι, εν προκειμένω, λαμβανομένου υπόψη του οικείου ρυθμιστικού πλαισίου, οι εθνικές αρχές μπορούσαν να ανακαλέσουν ή, κατά την πρακτική τους, ανακαλούσαν τις άδειες παράλληλων εισαγωγών κατόπιν της ανακλήσεως, με αίτηση του κατόχου, των ΑΚΑ του οικείου προϊόντος. Πράγματι, μολονότι οι προπαρατεθείσες αποφάσεις Paranova Läkemedel κ.λπ. καθώς και Paranova, εκδόθηκαν πολλά έτη μετά την ανάκληση από την ΑΖ της ΑΚΑ των καψακίων Losec στη Δανία, δεν μπορεί να συναχθεί, ελλείψει τέτοιων αποδείξεων, ότι η αντίδραση των δανικών αρχών σε αυτή την ανάκληση θα ήταν αυτή που επιθυμούσε η ΑΖ, κατά παράβαση των άρθρων 28 ΕΚ και 30 ΕΚ, και ότι, άρα, η εν λόγω ανάκληση μπορούσε να περιορίσει τον ανταγωνισμό.
- ¹⁹⁷ Εξάλλου, το Γενικό Δικαστήριο δεν παραμόρφωσε, στις σκέψεις 847 και 848 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το εσωτερικό υπόμνημα της ΑΖ με ημερομηνία 22 Οκτωβρίου 1997, με το οποίο ειδικοί συνεργάτες του ομίλου αυτού είχαν εκφράσει την άποψη ότι «πολλές σκανδιναβικές αρχές θα υιοθετούσαν εν γένει» τη θέση ότι οι άδειες παράλληλων εισαγωγών δεν θα μπορούσαν να διατηρηθούν σε ισχύ μετά την ανάκληση των ΑΚΑ, κρίνοντας ότι το έγγραφο αυτό αντανακλούσε απλώς τις προσδοκίες των μελών των υπηρεσιών της ΑΖ όσον αφορά την αντίδραση «πολλών σκανδιναβικών αρχών», χωρίς, ωστόσο, να αποδεικνύει ότι οι δανικές αρχές έκλιναν πράγματι προς την ανάκληση εν προκειμένω των αδειών παράλληλων εισαγωγών και ότι από το εν λόγω έγγραφο προέκυπτε το πολύ η πρόθεση της ΑΖ για αποκλεισμό των παράλληλων εισαγωγών μέσω της ανακλήσεως των ΑΚΑ των καψακίων Losec. Επιπλέον, αντιθέτως προς όσα φαίνεται να υποστηρίζει η Επιτροπή, οι προσδοκίες της ΑΖ δεν αρκούν για να αποδειχθεί ότι η ανάκληση των ΑΚΑ στη Δανία μπορούσε αντικειμενικώς να έχει ως αποτέλεσμα την ανάκληση των αδειών παράλληλων εισαγωγών στη χώρα αυτή.
- ¹⁹⁸ Όσον αφορά το επιχείρημα της Επιτροπής ότι, στις σκέψεις 850 και 851 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως στις οποίες εξετάστηκε έγγραφο του διοικητικού συμβουλίου της ΑΖ στη Δανία, του οποίου γινόταν μνεία στο σημείο 311 της προσβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο δεν συνεκτίμησε άλλα αποδεικτικά στοιχεία, μεταξύ των οποίων το νορβηγικό έγγραφο σχετικά με τη στρατηγική μετά τη λήξη του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, του οποίου γινόταν μνεία στο σημείο 302 της προσβαλλομένης αποφάσεως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι όχι μόνο στο σημείο 311 της προσβαλλομένης αποφάσεως γίνεται παραπομπή στο σημείο 302 αυτής, αλλά και ότι το νορβηγικό έγγραφο σχετικά με τη στρατηγική μετά τη λήξη του διπλώματος ευρεσιτεχνίας ουδόλως αποκλείει το ενδεχόμενο η παύση των παράλληλων εισαγωγών καψακίων Losec στη Δανία να οφειλόταν, όπως υποστήριζαν οι αναιρεσείουσες, στη στροφή των καταναλωτών προς το Losec MUPS και όχι στην ανάκληση των αδειών παράλληλων εισαγωγών. Έτσι, όπως το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε στη σκέψη 788 της αποφάσεως αυτής, το έγγραφο αυτό απλώς διευκρίνιζε ότι, κατόπιν της ανακλήσεως των ΑΚΑ των καψακίων Losec την 1η Νοεμβρίου 1998, με τη στροφή αυτή «θα επαναλ[αμβανόταν]

η κατάσταση που είχε διαμορφωθεί όταν η Astra Δανίας έθεσε σε κυκλοφορία το MUPS®» και ότι «το παράλληλο εμπόριο των καψακίων Losec® θα περιορ[ιζόταν] σταδιακά, ενώ, από 1ης Φεβρουαρίου 1999, σχεδόν θα [εξέλειπε]».

- 199 Κατά συνέπεια, ορθώς το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 852 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, δεδομένου ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν περιείχε καμία συναφή ένδειξη και λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η εκ μέρους των δανικών αρχών ανάκληση των αδειών παράλληλων εισαγωγών καψακίων Losec δεν είχε καν αποδειχθεί, ενδεχόμενη συναγωγή αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της ανακλήσεως της άδειας κυκλοφορίας των καψακίων Losec στη Δανία και της παύσεως των παράλληλων εισαγωγών του εν λόγω προϊόντος στη χώρα αυτή θα ήταν ασυμβίβαστη με την αρχή κατ' επιταγήν της οποίας η ύπαρξη αμφιβολίας πρέπει να βαίνει προς όφελος του αποδέκτη της διαπιστωτικής της παραβάσεως αποφάσεως.
- 200 Όσον αφορά, στη συνέχεια, το Βασίλειο της Νορβηγίας, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε, στις σκέψεις 856 έως 858 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι οι νορβηγικές αρχές είχαν επιτρέψει τη συνέχιση των παράλληλων εισαγωγών καψακίων Losec βάσει της ΑΚΑ που κατείχε η AZ για το Losec MUPS, άδεια η οποία βασιζόταν επί της άδειας κυκλοφορίας των καψακίων Losec, και ότι η συμπεριφορά των αρχών αυτών συνάδει με την κανονιστική πρακτική που έγινε δεκτή από το Δικαστήριο με την προπαρατεθείσα απόφασή του Rhône-Poulenc Rorer και May & Baker.
- 201 Το γεγονός, όμως, ότι οι παράλληλες εισαγωγές του Losec στη Νορβηγία είχαν παρουσιάσει σημαντική πτώση από το 1998 παρά το ότι οι νορβηγικές αρχές είχαν επιτρέψει τη συνέχιση των παράλληλων εισαγωγών καψακίων Losec δεν συνηγορεί υπέρ της θέσεως ότι αιτία της πτώσεως των εν λόγω εισαγωγών ήταν κατ' ανάγκην η ανάκληση των ΑΚΑ στην αγορά και μπορούσε, αντιθέτως, να αποτελεί ένδειξη για το ότι η πτώση αυτή οφειλόταν στη μειωμένη ζήτηση των καψακίων Losec μετά τη διάθεση στην αγορά των Losec MUPS.
- 202 Επιπλέον, για τους λόγους που εκτέθηκαν στη σκέψη 196 της παρούσας αποφάσεως και όπως διαπίστωσε το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 859 και 860 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή δεν μπορούσε να δεχθεί, άνευ αποδεικτικών στοιχείων, ότι, μολονότι η ισχύς των αδειών παράλληλων εισαγωγών είχε διατηρηθεί εν προκειμένω, η κατόπιν αιτήσεως ανάκληση της ΑΚΑ των καψακίων Losec στη Νορβηγία μπορούσε να οδηγήσει τις νορβηγικές αρχές στην ανάκληση των αδειών παράλληλων εισαγωγών.
- 203 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η αντανάιρεση της Επιτροπής πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 204 Δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, όταν η αίτηση αναιρέσεως είναι αβάσιμη, το Δικαστήριο αποφαινεται επί των εξόδων. Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού αυτού, το οποίο εφαρμόζεται στην αναιρετική διαδικασία δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, του ίδιου Κανονισμού, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου.
- 205 Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε να καταδικαστούν οι αναιρεσείουσες και η EFPIA στα δικαστικά έξοδα και αυτές ηττήθηκαν, πρέπει οι μεν πρώτες να καταδικαστούν στα δικαστικά έξοδα της κύριας αιτήσεως αναιρέσεως και η δεύτερη στα έξοδα της αιτήσεως ανταναιρέσεώς της, ενώ η EFPIA πρέπει να φέρει εξάλλου τα έξοδα της παρεμβάσεώς της υπέρ της κύριας αιτήσεως αναιρέσεως.
- 206 Η Επιτροπή φέρει τα δικαστικά έξοδα της ανταναιρέσεώς της.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως καθώς και τις ανταναιρέσεις.**
- 2) Καταδικάζει την AstraZeneca AB και την AstraZeneca plc στα δικαστικά έξοδα της αιτήσεως αναιρέσεως.**
- 3) Η European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations (EFPIA) φέρει τα έξοδα της ανταναιρέσεώς της καθώς και τα έξοδα της παρεμβάσεώς της υπέρ της αιτήσεως αναιρέσεως.**
- 4) Η Επιτροπή φέρει τα δικαστικά έξοδα της ανταναιρέσεώς της.**

(υπογραφές)